

[Prima Pagină](#) > ... > [Drepturile Dumneavoastră](#) > [Acces La Justiție Pe Probleme de Mediu](#) > [Accesul la justiție la nivelul statelor membre](#)

Accesul la justiție la nivelul statelor membre

1.1. Ordine juridică – sursele dreptului mediului

Parlamentul este instituția reprezentativă supremă și singura autoritate legislativă a României. Parlamentul este bicameral, iar cele 2 camere sunt: Senatul și Camera Deputaților. Parlamentul României adoptă legi, moțiuni și decizii. Legile sunt legi constituționale (prin care se modifică Constituția), legi organice și legi ordinare.

Guvernul, reprezentantul puterii executive, poate emite în anumite condiții Ordonanțe (de urgență sau simple) și Hotărâri pentru punerea în aplicare a legislației primare. Miniștrii pot emite ordine de ministru în domeniul lor de competență specializat.

1) Introducere generală în sistemul de protecție a mediului și drepturile procedurale ale persoanelor (fizice, juridice, ONG-uri – organizații neguvernamentale) în cadrul ordinii juridice naționale specifice

Principalele reguli și reglementări în domeniul mediului sunt de obicei stabilite prin legi, precum și prin ordonanțe și decizii guvernamentale (legislație primară). Aceste forme de promulgări sunt utilizate pentru transpunerea directivelor și regulamentelor UE și variază de la reguli generale de autorizare și răspundere la dispoziții specifice în materie de mediu. Legislația secundară pentru implementarea procedurală a legislației primare este emisă sub formă de ordine de ministru de către organele guvernamentale, cum ar fi Ministrul Mediului, Apelor și Pădurilor.

1.1.1. Principalele autorități publice în probleme de mediu

Ministrul Mediului, Apelor și Pădurilor este principala autoritate responsabilă de politica națională care coordonează direct sau indirect prin instituțiile sale subordonate, autoritățile naționale și locale. Principalele instituții subordonate Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor sunt:

Agencia Națională pentru Protecția Mediului-ANPM, care se ocupă în principal de implementare, cu 42 de agenții județene subordonate.

Garda Națională de Mediu, care se ocupă în principal de executare, cu 42 de comisariate județene subordonate și două comisariate suplimentare pentru București și Delta Dunării.

Agencia Națională pentru Arie Naturale Protejate cu cinci zone teritoriale.

Problemele de protecție a resurselor de apă sunt responsabilitatea Ministrului Mediului, Apelor și Pădurilor, care coordonează Administrația Națională Apele Române, care include sediul central (în București) și 11 administrații hidrografice din toată țara (organizate la nivel de bazin hidrografic / zonă hidrografică) și 42 de sisteme de management al apei la nivel de județ. Activitatea de cercetare este realizată de Institutul Național pentru Hidrologie și Gospodărirea Apelor, care se află sub coordonarea Administrației Naționale a Apelor Române.

Ministrul Mediului, Apelor și Pădurilor guvernează, de asemenea, zonele forestiere, prin Regia Națională a Pădurilor Romsilva la nivel național și o serie de districte forestiere locale.

Gărzile silvice (fostele inspectorate teritoriale pentru vânătoare și păduri) sunt responsabile cu implementarea și aplicarea reglementărilor.

Raportul Comisiei privind revizuirea implementării din domeniul mediului din 2017 privind România a constatat că „există un spațiu considerabil de îmbunătățire în ceea ce privește capacitatea administrativă, precum și în ceea ce privește punerea în aplicare a legislației de mediu” și că „există o lipsă de încredere între autoritățile politice și

administrative, ducând la o slabă responsabilizare asupra deciziilor și politicilor'.

Există diverse asociații active în România, precum și în zona Mării Negre, care interacționează cu guvernul în reprezentarea intereselor societății civile, inclusiv prin eforturi de advocacy în perioadele de consultare publică atât pentru actele legislative, cât și pentru strategiile, planurile sau procedurile de autorizare naționale și locale pentru noi dezvoltări. România are un set de reglementări administrative pentru accesul la informațiile publice și transparența procesului decizional public, care au permis ONG-urilor să asigure accesul cetățenilor la procesul decizional. Societatea civilă a fost implicată în principal în procesul de autorizare pentru proiecte și în special în procedurile de autorizare EIA, în care comunitățile locale pot exercita presiuni și, uneori, au reușit să întârzie eliberarea autorizațiilor până când toate problemele au fost soluționate în mod corespunzător. Astfel de ONG-uri sunt Greenpeace CEE România, WWF România, Asociația Bankwatch România, Asociația Agent Green, Mare Nostrum etc.

Legea privind protecția mediului, Ordonanța Guvernului nr. 195/2005, art. 5, stipulează că orice persoană are dreptul să se adreseze instanțelor sau să se adreseze autorităților administrative pentru a proteja dreptul la un mediu sănătos, fără a trebui să dovedească o vătămare a unui drept. ONG-urile de mediu pot, de asemenea, participa în procedurile judiciare în fața instanțelor în orice problemă de mediu.

Tratatele și acordurile internaționale sunt, de asemenea, foarte importante în protecția mediului. Pentru ca acest tip de acte să aibă impact în legislația românească, acestea trebuie aprobate de Parlamentul României.

În general, în România drepturile de mediu - accesul la informații, participarea publicului și accesul la justiție - sunt garantate prin Constituția României și legislația specifică.

2) Principalele dispoziții privind dreptul mediului și accesul la justiție din constituția națională (dacă este cazul), inclusiv drepturile procedurale

Constituția reglementează dreptul la un mediu sănătos, precum și alte drepturi în legătură cu acesta:

Dreptul la un mediu sănătos, art. 35

Acest articol afirmă că statul trebuie să recunoască fiecărei persoane dreptul la un mediu sănătos, bine conservat și echilibrat. Pentru a realiza acest lucru, statul trebuie să ofere cadrul legislativ. De asemenea, există o obligație pentru fiecare persoană (fizică sau juridică) de a îmbunătăți și proteja mediul.

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică, art. 22

Acest articol garantează dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și mentală a persoanelor. De asemenea, interzice tortura sau orice fel de pedeapsă sau tratament inuman sau degradant. În ultimul paragraf, pedeapsa cu moartea este abolită.

Chiar dacă acest articol nu se referă direct la protecția mediului, „Dreptul la viață, precum și dreptul la integritatea fizică și mentală a persoanei sunt garantate”, acesta nu ar putea fi respectat fără un mediu sănătos, deoarece poluarea ar putea determina deteriorarea sănătății fizice și mentale.

Dreptul la ocrotirea sănătății, art. 34

Acest articol garantează protecția sănătății. Statul este obligat să ia măsuri pentru a asigura igiena și sănătatea publică. De asemenea, organizarea sistemului de asistență medicală și de securitate socială în caz de boală, accidente, maternitate și recuperare, controlul asupra exercitării profesiilor medicale și a activităților paramedicale, precum și alte măsuri pentru protejarea sănătății fizice și psihice a unei persoane trebuie să fie stabilit conform legii.

Accesul liber la justiție, art. 21

Acest articol garantează că fiecare persoană are dreptul să aducă o cauză în fața instanțelor judecătorești pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime. Este interzisă restricționarea acestui drept prin orice fel de lege. De asemenea, stabilește că toate părțile au dreptul la un proces echitabil și la o soluționare a cauzelor într-un termen rezonabil. Jurisdicția administrativă specială este opțională și gratuită.

Tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 20

Acest articol se referă la prioritatea pactelor și tratatelor privind drepturile fundamentale. Aceasta înseamnă că, atunci când există neconcordanțe între pactele și tratatele privind drepturile fundamentale ale omului la care România este parte și legea națională, reglementările internaționale vor avea prioritate, cu excepția cazului în care Constituția sau legile naționale cuprind dispoziții mai favorabile. De asemenea, dispozițiile constituționale referitoare la drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și alte tratate la care România este parte.

Dreptul la petiționare, art. 51

Acest articol se referă la dreptul la petiție. Acesta afirmă că cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor. De asemenea, oferă dreptul de a transmite petiții pentru organizațiile legal stabilite (exclusiv în numele organismului colectiv pe care îl reprezintă). Dreptul la petiție este scutit de impozit. Autoritățile publice sunt obligate să răspundă petițiilor în termenele și condițiile stabilite de lege.

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică, art. 52

Acest articol recunoaște dreptul oricărei persoane vătămate în drepturile sau interesele sale legitime de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin eșecul unei autorități publice de a soluționa cererea în termenul legal, la recunoașterea dreptului sau interesului său revendicat, anularea faptei și repararea prejudiciului. Condițiile exacte pentru aceasta trebuie să fie reglementate de o lege organică. De asemenea, statul își asumă răspunderea patrimonială pentru orice prejudiciu cauzat ca urmare a erorilor judiciare. Răspunderea statului este stabilită prin lege și nu elimină răspunderea magistraților dacă aceștia și-au exercitat mandatul cu rea voință sau neglijență gravă.

În conformitate cu sistemul juridic românesc, Constituția este actul juridic care se regăsește deasupra piramidei juridice. Toate celelalte acte normative trebuie să fie conforme cu prevederile Constituției.

Dreptul constituțional la mediu poate fi invocat direct în instanțe. Cu toate acestea, există legi care dezvoltă drepturile de mediu. Pe de altă parte, uneori instanțele și organele administrative nu vor aplica doar dispozițiile din Constituție, afirmând că este o lege generală care nu poate fi aplicată singură.

Conform articolului 11 alineatul (2) din Constituție, tratatele ratificate de Parlament devin parte a legislației naționale. Acest lucru înseamnă că te poți baza direct pe acordurile internaționale care sunt ratificate de Parlamentul României.

3) Legi, coduri, decrete etc. – principalele dispoziții privind mediul și accesul la justiție, coduri și legi naționale

Legea cadru în domeniul mediului din România este Ordonanța de Urgență a Guvernului (OUG) nr. 195/2005 privind protecția mediului, aprobată de Parlament.

Legislația sectorială este adoptată prin acte emise de Parlament, precum și prin ordonanțe de urgență ale Guvernului aprobate prin legi:

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 aprobată prin Legea nr. 265/2006 privind protecția mediului este legea-cadru în problemele de mediu,

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatului natural, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49/2011,

Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului,

Hotărârea Guvernului nr. 1076/2004 privind stabilirea procedurii de realizare a evaluării de mediu pentru planuri și programe,

Legea apei nr. 107/1996,

Legea nr. 104 din 15 iunie 2011 privind calitatea aerului înconjurător,

Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor,

Legea nr. 246/2020 privind utilizarea terenului, conservarea și protecția solului,

Codul silvic - Legea nr. 46/2008,

Legea nr. 278/2013 privind emisiile industriale,

Legea nr. 121/2019 privind evaluarea și gestionarea zgomotului ambiental,

Legea nr. 111/1996 (* republicat *) FR2 privind conduita în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare,

Ordin nr. 1798/2007 pentru aprobarea procedurii de eliberare a autorizației de mediu,

Legea nr. 74/2019 privind gestionarea siturilor potențial contaminate și contaminate,

Legea nr. 59/2016 privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase,

Legea nr. 407/2006 vânătoare și protecția fondului de vânătoare,

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 64/2011 privind stocarea ecologică a dioxidului de carbon, aprobată cu modificări prin *Legea nr. 114 / 2013*,

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 68/2007 aprobată prin *Legea 19/2008* privind răspunderea față de mediu în ceea ce privește prevenirea și remedierea daunelor aduse mediului,

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2007 privind eliberarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic, aprobată cu modificări și completări prin *Legea nr. 247/2009*,

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2002 privind gestionarea integrată a zonelor costiere aprobată prin *Legea 280/2003* etc.

Conform OUG nr. 195/2005 art. 5, „Statul recunoaște oricărei persoane dreptul la un "mediu sănătos și echilibrat ecologic" garantând în acest scop:

1. accesul la informații privind mediul, cu respectarea condițiilor de confidențialitate prevăzute de legislația în vigoare;
2. dreptul de asociere în organizații pentru protecția mediului;
3. dreptul de a fi consultat în procesul de luare a deciziilor privind dezvoltarea politicii și legislației de mediu, emiterea actelor de reglementare în domeniu, elaborarea planurilor și programelor;
4. dreptul de a se adresa, direct sau prin intermediul organizațiilor pentru protecția mediului, autorităților administrative și/sau judecătorești, după caz, în probleme de mediu, indiferent dacă s-a produs sau nu un prejudiciu;
5. dreptul la despăgubire pentru prejudiciul suferit.

Principiile care ghidează punerea în aplicare a OUG 195/2005, conform art. 3, sunt:

1. principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale;
2. principiul precauției în luarea deciziei;
3. principiul acțiunii preventive;
4. principiul reținerii poluanților la sursă;
5. principiul "poluatorul plătește";
6. principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural;
7. utilizarea durabilă a resurselor naturale;
8. informarea și participarea publicului la luarea deciziilor, precum și accesul la justiție în probleme de mediu;
9. dezvoltarea colaborării internaționale pentru protecția mediului.

Accesul la informații trebuie asigurat în conformitate cu Convenția de la Aarhus și cu legislația națională privind accesul la informații:

- Legea nr. 86/2000 - ratificarea Convenției de la Aarhus
- Legea nr. 544/2001 - Legea privind libertatea de informare
- Hotărârea Guvernului nr. 878/2005 - transpunerea „Directivei Aarhus” nr. 2003/4/CE.

Accesul la informații și participarea publicului la procesul de luare a deciziilor, precum și principiile accesului la justiție sunt, de asemenea, menționate în art. 20 din EGO 195/2005:

Publicul este *informat* în procedurile de reglementare a planurilor, programelor și activităților în conformitate cu prevederile legislației naționale. *Consultarea* publicului în timpul procedurilor de reglementare este obligatorie și se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legislative naționale. Accesul publicului la justiție este asigurat în conformitate cu dispozițiile legislative naționale. *ONG-urile de mediu* pot participa în procedurile judiciare în instanță în dosare ce țin de protecția mediului.

În general, în România *drepturile de mediu - accesul la informații, participarea publicului și accesul la justiție - sunt garantate* prin Constituția României și *legislația specifică*.

4) Exemple de jurisprudență națională și rolul Curții Supreme în cauzele în materie de mediu

Ca exemple de cauze naționale în domeniul dreptului mediului putem menționa:

Cazul Saligny – Decizia nr. 2937/2012

La instanța de fond, reclamantii au solicitat anularea unei autorizații parțiale pentru desfășurarea activităților nucleare. În susținerea acțiunii, reclamantii au susținut că autorizația contestată a fost emisă ilegal pentru amplasarea parțială a haldei de deșeuri nucleare din Saligny, județul Constanța, deoarece a fost făcută fără consultare publică, ceea ce este obligatoriu în conformitate cu prevederile Convenției de la Aarhus. Reclamantii au mai susținut că ar trebui consultat publicul din statele vecine.

Curtea de Apel a respins acțiunea ca neîntemeiată, afirmând că la data emiterii autorizației pentru desfășurarea activităților nucleare nu ar fi trebuit îndeplinită cerința consultării publice, deoarece actul respectiv avea doar valoarea unei autorizații de principiu și, prin urmare, procedura de consultare publică ar fi necesară numai pentru obținerea autorizației finale. De asemenea, instanța a respins motivul ilegalității, încălcând prevederile Convenției privind accesul la informații, menționând că pârâțul a depus la dosar autorizația pentru consultarea programului de către public.

Reclamantii au formulat un recurs. În primul motiv de recurs, reclamantii au arătat că informarea publică făcută de pârât nu a fost în concordanță cu Convenția Aarhus întrucât întregul public nu a fost consultat, nu toată documentația a fost disponibilă pentru a obține autorizația parțială, publicul nu a avut termene precise pentru a deveni conștient de documentație, nu a existat niciun anunț public la nivel național, iar în statele vecine nu a existat un termen limită pentru ca publicul să își poată exprima punctul de vedere.

Înalta Curte de Casație și Justiție analizând toate argumentele, a admis recursul declarat, anulând autorizația de desfășurare a activităților nucleare emisă de inculpat, prin decizie definitivă.

Cazul minei de lignit - Dosarul nr. 34493/3/2013

Tribunalul a fost învestit cu o plângere, prin care se solicita anularea unui act administrativ privind eliminarea definitivă a 130,80 ha de pădure pentru continuarea extracției lignitului. Argumentele reclamantului au arătat că, în esență, procedura de mediu a fost făcută doar parțial, doar pentru o activitate conexă (defrișarea), în timp ce activitatea principală (exploatarea lignitului pe o suprafață de 130 ha) nu a fost deloc evaluată, chiar dacă proiectul privind extinderea unei mine de lignit include tăierea pădurii și a tuturor activităților conexe, cum ar fi realizarea de zăcăminte de cărbune și alte activități conexe sau de extindere, cum ar fi utilizarea combustibililor fosili. S-a mai arătat că proiectul a fost încadrat incorect în Anexa 2 din HG 445/2009, în timp ce ar fi trebuit să fie încadrat în Anexa nr. 1, punctul 19, deoarece scopul principal este în mod clar extinderea minelor de lignit și nu tăierea pădurilor. În al doilea rând s-a arătat că pârâții au fracționat proiectul pentru a extinde o mină de cărbune, deoarece evaluarea de mediu trebuie efectuată atât pentru proiectul principal, cât și pentru toate activitățile conexe, în caz contrar, acordul de mediu încalcă legislația și practicile comunitare ale Curții Europene de Justiție. De asemenea, s-a arătat că acordul de mediu nu prevede măsuri de compensare a lucrărilor de curățare, deși acest lucru este obligatoriu în conformitate cu legislația națională. Reclamantii au arătat că lipsa certificatului urbanistic pentru terenul supus defrișărilor. Alte motive invocate au fost: lipsa analizei factorului climatic; lipsa

analizei impactului asupra sănătății populației și asupra siturilor protejate din vecinătate; lipsa unei evaluări adecvate și încălcarea dispozițiilor Convenției de la Aarhus.

Instanța, după ce a analizat toate circumstanțele cauzei, a admis acțiunea introdusă de reclamant și a anulat acordul de mediu emis de inculpatul Agenției pentru Protecția Mediului Gorj.

Defrișări pentru construirea unei minei de lignit - Dosarul nr. 2094/3/2012

Plângerea inițială depusă de reclamant a cerut suspendarea unei decizii. Obiectul acestei decizii a fost scoaterea definitivă din circuitul forestier a 0.9604 ha pentru extinderea minei de lignit. Instanța a respins plângerea ca neîntemeiată. Instanța a considerat că documentul a fost emis cu îndeplinirea condițiilor legale și faptul că reclamantii nu au furnizat nicio dovadă a iminenței unui prejudiciu material dificil sau imposibil de înlăturat ulterior, pentru a circumscrie caracterul excepțional al suspendării executării actului administrativ. Tribunalul a ignorat faptul că, pe baza emiterii documentului contestat, nu au fost prezentate toate documentele necesare prevăzute de lege. De asemenea, instanța a ignorat faptul că nu toate documentele erau atașate. În ceea ce privește producerea unui prejudiciu iminent, reclamantii au considerat că dispozițiile Legii nr. 554/2004 ar trebui interpretat conform Convenției de la Aarhus și conform dispozițiilor din Tratatul Uniunii Europene privind protecția mediului, o mină de lignit fiind definită ca având un impact negativ major^[1].

Analizând înscrisurile dosarului, Curtea de Apel a considerat că recursul este întemeiat. De asemenea, instanța a analizat probele depuse la dosar și a concluzionat că anunțul pentru consultarea publică a fost afișat la primărie cu doar 1 zi înainte de emiterea deciziei, ceea ce face imposibilă participarea efectivă la dezbateri, nerespectându-se astfel obligație impusă de legea națională și de standardele Convenției Aarhus. Curtea a mai observat că, așa cum susțin corect recurenții, declarația de mediu are o suprafață mult mai mare decât cea menționată în decizia nr. 394/20/12/2011, respectiv 50,89 ha față de 0,9604 ha. În ceea ce privește pagubele iminente, instanța a declarat că extinderea minei de lignit are un impact negativ asupra mediului. Prin urmare, instanța a constatat că în cauză sunt îndeplinite atât condiția cauzei bine justificată, cât și cea a prejudiciului iminent. Curtea a admis apelul și a suspendat decizia emisă. Decizia a fost definitivă.

Ca exemplu, putem numi alte câteva decizii importante în materie:

- Dosar nr. 41690/3/2016, Tribunalul București, etapa - fond, obiect - suspendarea executării unui act administrativ, mediu; și apelul de la Curtea de Apel București același dosar nr. 41690/3/2016
- Dosar nr. 10058/3/2017, Curtea de Apel București, etapa - recurs, obiect - anularea autorizației de construire, mediu;
- Dosar nr. 26233/3/2018, Curtea de Apel București, etapa - recurs; obiect - acces la informații, mediu;
- Dosar nr. 2552/97/2015, Curtea de Apel Alba Iulia, etapa - recurs; obiect - anularea unui act administrativ, construcția și exploatarea microhidrocentralelor, a mediului;
- Dosar nr. 20092/3/2007, Tribunalul București, etapa - fond, obiect - anularea unui act administrativ, construcția pasajului de nivel superior Basarab, mediu;
- Dosar nr. 32614/3/2014, Tribunalul București, etapa - fond, obiect - anularea unui act administrativ, mediu;
- Decizia nr. 2937/2012, Înalta Curte de Casație și Justiție, etapă - recurs, obiect - anularea unei autorizații pentru desfășurarea activităților nucleare, mediu;
- Dosar nr. 225/2/2019, Curtea de Apel București, etapa - fond, obiect - anulare și suspendare act administrativ, mediu;
- Dosar nr. 495/57/2018, Curtea de Apel Alba Iulia, etapa - contestație în anulare, obiect - anularea unui act administrativ, mediu;
- Dosar nr. 34493/3/2013, Tribunalul București, etapa - fond, obiect - anularea unui act administrativ, mediu; și apelul de la Curtea de Apel București același dosar.

Înalta Curte de Casație și Justiție este instanța unică și supremă din România, care are rolul de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legii de către alte instanțe, în funcție de competența sa. Recursul în interesul legii este principala procedură pentru realizarea acestui lucru. Recent, Înalta Curte de Casație și Justiție a emis o [Decizie](#) întărind recunoașterea capacității procesuale a ONG-urilor care acționează împotriva deciziilor administrative în instanță, afirmând că interesul lor legitim decurge din legătura directă dintre actul administrativ supus controlului de legalitate și scopul direct și obiectivele asociației, potrivit actelor constitutive și statutului.

5) Părțile la procedura administrativă pot să se bazeze în mod direct pe acordurile internaționale în materie de mediu sau pot face trimitere doar la actele legislative de transpunere naționale și ale UE?

Conform articolului 11 alineatul (2) din Constituție, tratatele ratificate de Parlament devin parte a legislației naționale. Asta înseamnă că o persoană interesată se poate baza direct pe acordurile internaționale.

Odată ce a fost ratificat, dreptul internațional produce automat efecte în legislația națională, face parte din legislația națională, dând astfel dreptul părților interesate să o invoce direct sau împreună cu alte acte normative care pot detalia cadrul de implementare, dacă este cazul și impunând obligația ca organele administrative sau instanțele judecătorești să țină seama de dispozițiile acestuia. Conform art. 20 alin. 2 din Constituția României, dacă există neconcordanțe între tratatele privind drepturile omului la care România este parte și legislația internă, prevederile legislației internaționale au prioritate, cu excepția dispozițiilor interne care reglementează norme juridice mai favorabile.

1.2. Competența instanțelor

1) Numărul de niveluri în cadrul sistemului judiciar

În România, există 4 tipuri de instanțe și trei nivele de jurisdicție, atât în cauzele civile, cât și în cele penale:

1. Judecătorii (188)
2. Tribunale (42)
3. Curți de Apel (15)
4. Înalta Curte de Casație și Justiție.

2) Norme privind competența și jurisdicția – cum se stabilește instanța care are jurisdicție în cauzele privind diferendele între diferitele instanțe naționale (din diferite state membre)?

În litigiile de mediu, uneori jurisdicția va fi stabilită în conformitate cu legea civilă (de exemplu, atunci când litigiul este legat de obligația de a face ceva^[2] și când pârâtul nu este o instituție publică). Competența poate fi stabilită și în conformitate cu legislația administrativă, de exemplu atunci când litigiul se referă la un act administrativ.

Cazurile de mediu sunt de obicei sub jurisdicția instanțelor administrative. În acest caz, prima instanță competentă este Tribunalul dacă autoritatea publică care este chemată în calitate de pârât este de nivel local sau județean (ex. Agenția Județeană pentru Protecția Mediului sau Consiliul Județean) sau Curtea de Apel dacă autoritatea publică este de nivel central (de ex. Agenția Națională pentru Protecția Mediului, Ministrul Mediului Apelor și Pădurilor etc.). Recursul în astfel de cazuri va fi judecat de Curtea de Apel dacă prima instanță este Tribunalul sau Înalta Curte de Casație și Justiție dacă prima instanță este Curtea de Apel. Conform legii procesuale administrative, există doar două grade de competență: prima instanță și recursul.

1.2.1. Competența generală aplicabilă litigiilor de mediu atunci când inculpatul nu este o instituție publică

Jurisdicția este stabilită de obiectul cauzei și de valoarea acesteia.

Judecătoriile

Acestea nu au personalitate juridică și sunt amplasate în județe și în Municipiul București.

În materie civilă, judecătoriile primesc cereri care pot fi evaluabile în bani, până la 200 000 lei inclusiv, indiferent dacă părțile au statut de profesioniști.

Mai mult decât atât, judecătoriile, soluționează apelurile împotriva deciziilor autorităților administrației publice locale cu jurisdicție locală și ale altor instituții cu o astfel de jurisdicție, în cazurile prevăzute de lege, precum și orice alte cereri care se află prin lege în jurisdicția lor.

În materie penală, judecătoriile sunt competente în principal în următoarele cauze:

În general, toate tipurile de infracțiuni, cu excepția celor care prin lege urmează a fi date în competența tribunalelor, Curților de apel sau Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În ceea ce privește infracțiunile împotriva mediului, există unele prevederi speciale în OUG 195/2005. Conform art.98 OUG 195/2005:

Paragraful (1) „Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă următoarele fapte, dacă au fost de natură să pună în pericol viața ori sănătatea umană, animală sau vegetală:

1. arderea miriștilor, stufului, tufărișurilor și vegetației ierboase din ariile protejate și de pe terenurile supuse refacerii ecologice;
2. poluarea accidentală datorită nesupravegherii executării lucrărilor noi, funcționării instalațiilor, echipamentelor tehnologice și de tratare și neutralizare, menționate în prevederile acordului de mediu și/sau autorizației/autorizației integrate de mediu.”

Paragraful (2) „Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă următoarele fapte, dacă au fost de natură să pună în pericol viața ori sănătatea umană, animală sau vegetală

1. poluarea prin evacuarea, în atmosferă sau pe sol, a unor deșeuri ori substanțe periculoase;
2. producerea de zgomote peste limitele admise, dacă prin aceasta se pune în pericol grav sănătatea umană;
3. continuarea activității după suspendarea acordului de mediu sau a autorizației, respectiv a autorizației integrate de mediu;
4. importul și exportul unor substanțe și preparate periculoase interzise sau restricționate;
5. omisiunea de a raporta imediat despre orice accident major de către persoane ce au în atribuții această obligație;
6. producerea, livrarea sau utilizarea îngrășămintelor chimice, precum și a oricăror produse de protecție a plantelor neautorizate, pentru culturi destinate comercializării;
7. nerespectarea interdicțiilor privind utilizarea pe terenuri agricole de produse de protecție a plantelor sau îngrășămintele chimice.”

Paragraful (3) „Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 3 ani următoarele fapte, dacă au fost de natură să pună în pericol viața ori sănătatea umană, animală sau vegetală:

1. nesupravegherea și neasigurarea depozitelor de deșeuri și substanțe periculoase, precum și nerespectarea obligației de depozitare a îngrășămintelor chimice și produselor de protecție a plantelor numai ambalate și în locuri protejate;
2. producerea sau importul în scopul introducerii pe piață, precum și utilizarea unor substanțe și preparate periculoase fără respectarea prevederilor actelor normative în vigoare și introducerea pe teritoriul României a deșeurilor de orice natură în scopul eliminării acestora;
3. transportul și tranzitul de substanțe și preparate periculoase, cu încălcarea prevederilor legale în vigoare;
4. desfășurarea de activități cu organisme modificate genetic sau produse ale acestora, fără a solicita și a obține acordul de import/export sau autorizațiile prevăzute de reglementările specifice;
5. cultivarea plantelor superioare modificate genetic în vederea testării sau în scop comercial, fără înregistrarea prevăzută de lege”.

Paragraful (4) „Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la un an la 5 ani următoarele fapte, dacă au fost de natură să pună în pericol viața ori sănătatea umană, animală sau vegetală:

1. provocarea, datorită nesupravegherii surselor de radiații ionizante, a contaminării mediului și/sau a expunerii populației la radiații ionizante, omisiunea de a raporta prompt creșterea peste limitele admise a contaminării mediului, aplicarea necorespunzătoare ori neluarea măsurilor de intervenție în caz de accident nuclear;
2. descărcarea apelor uzate și a deșeurilor de pe nave sau platforme plutitoare direct în apele naturale ori provocarea, cu știință, de poluare, prin evacuarea sau scufundarea în apele naturale, direct ori de pe nave sau platforme plutitoare, a unor substanțe ori deșeuri periculoase.”

Paragraful (5) „Constituie infracțiuni și se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 7 ani următoarele fapte:

1. continuarea activității care a cauzat poluarea după dispunerea încetării acestei activități;
2. neluarea măsurilor de eliminare totală a substanțelor și preparatelor periculoase care au devenit deșeuri;
3. refuzul intervenției în cazul poluării accidentale a apelor și a zonelor de coastă;
4. refuzul controlului la introducerea și scoaterea din țară a substanțelor și preparatelor periculoase sau introducerea în țară a culturilor de microorganisme, plante și animale vii din flora și fauna sălbatică, fără

acordul eliberat de autoritatea publică centrală pentru protecția mediului.”

Tentativa se pedepsește[3].

Constatarea și cercetarea infracțiunilor se efectuează din oficiu de către autoritățile de urmărire penală conform competenței legale.

În ceea ce privește competența pentru această infracțiune, nu există o dispoziție specială, astfel încât acestea vor fi judecate la instanța de circumscripție (aceasta este instanța comună în materie penală). Urmărirea penală va fi condusă de parchetul care are competența de a investi instanța competentă.

Alte acte normative care includ infracțiuni speciale cu privire la mediu:

- Codul Silvic (Legea nr. 46/2008)[4]. Codul silvic include și o dispoziție cu privire la autoritățile competente. Pe lângă organele de urmărire penală, este competent să constate faptele prevăzute la art. 106, 107-109 și 110, personal silvic din cadrul autorității publice centrale responsabile cu structurile silvice și teritoriale cu specific forestier, personal silvic din cadrul Autorității Naționale a Pădurilor - Romsilva și structurile sale teritoriale, personal silvic din cadrul regimului forestier ofițeri autorizați și non -ofițeri comisari ai poliției speciale române.
- OUG 57/2007[5] privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice;
- Legea nr. 101/2011[6] pentru prevenirea și sancționarea anumitor acte privind degradarea mediului.

Tribunalele

Cele 42 de tribunale naționale au personalitate juridică și sunt organizate la nivel de județ. Zona de jurisdicție a fiecărui tribunal acoperă toate judecătoriile din județul în care este situat tribunalul.

În materie civilă, tribunalele sunt competente în următoarele cauze:

În calitate de instanțe de fond, tribunalele judecă toate cererile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe

În calitate de curți de apel, judecă apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii în primă instanță

În calitate de instanțe de recurs, judecă recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii, care potrivit legii, nu sunt supuse apelului și orice alte cereri expres prevăzute de lege

Tribunalele decid asupra conflictelor de competență ivite între judecătoriile din aria lor de competență și a cererilor de recurs împotriva hotărârilor pronunțate de judecătorii în cazurile prevăzute de lege.

Curțile de apel

Curțile de apel din România sunt conduse de un președinte, care poate fi asistat de unul sau doi vicepreședinți.

Cele 15 Curți de apel au personalitate juridică, fiecare curte acoperind jurisdicția mai multor tribunale (aproximativ 3).

În materie civilă, Curțile de Apel judecă următoarele cazuri:

- în primă instanță, cererile în materie de contencios administrativ și fiscal, potrivit legii speciale;
- ca instanțe de apel, apelurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în primă instanță;
- ca instanțe de recurs, recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de tribunale în apel sau împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de tribunale, care, potrivit legii, nu sunt supuse apelului, precum și în orice alte cazuri expres prevăzute de lege;

În calitate de Curți de apel, judecă apelurile împotriva hotărârilor penale pronunțate de judecătorii și tribunalele în primă instanță.

Curțile de apel decid, de asemenea, asupra conflictelor de competență ivite între tribunale sau între judecătorii și

tribunalele din aria lor de jurisdicție ori între judecătorii din jurisdicția diferitelor tribunale din zona de competență a curții de apel.

Curțile de Apel decid, de asemenea, asupra cererilor de extrădare sau transfer în străinătate a persoanelor condamnate.

Înalta Curte de Casație și Justiție

Fiind cea mai înaltă instanță din România, este singura instituție judiciară cu puterea de a asigura interpretarea și aplicarea uniformă a legii de către celelalte instanțe. Recursul în interesul legii este principala procedură pentru realizarea acestui lucru.

Înalta Curte de Casație și Justiție are patru secțiuni, fiecare având jurisdicția sa:

- Secția civilă I (probleme civile);
- Secția II civilă (probleme comerciale);
- Secția penală;
- Secția contencios administrativ și fiscal.

Cele patru completuri cu cinci judecători, secțiunile comune, grupul de examinări a recursurilor în interesul legii și completul pentru clarificarea anumitor aspecte juridice sunt alte secțiuni ale instanței supreme, care au jurisdicții proprii.

Secția civilă I, Secția a II-a civilă și Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție, judecă recursurile declarate împotriva hotărârilor pronunțate de curțile de apel și alte hotărâri judecătorești, astfel cum prevede legea, recursurile în interesul legii, cererile în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor probleme de drept și cererile de recurs împotriva hotărârilor care nu sunt definitive sau a actelor judiciare de orice natură care nu pot fi atacate cu niciun alt mijloc și în cazul cărora au fost întrerupte procedurile legale în fața unei Curți de apel.

Înalta Curte de Casație și Justiție se întrunește în secții unite pentru următoarele:

- Pentru a soluționa sesizările cu privire la modificările aduse jurisprudenței Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- Să se adreseze Curții Constituționale pentru a verifica constituționalitatea legilor înainte de promulgarea acestora.

Competența se stabilește în funcție de valoarea obiectului cererii instanței.

Jurisdicția este stabilită de valoarea obiectului menționată în cererea principală. Valoarea accesorie nu este luată în considerare (penalități, dobânzi etc).

În cazul în care reclamantul depune cereri multiple pe baza unor acte sau fapte diferite (la aceeași instanță), jurisdicția va fi stabilită pe baza valorilor, naturii sau obiectului. Dacă una dintre cereri ar trebui să se afle în jurisdicția altei instanțe, cauza va fi disjunctă, iar instanța își va declina competența în favoarea instanței competente.

Norme privind jurisdicția teritorială a instanțelor judecătorești. Regula generală este că cererea de chemare în judecată va fi adresată instanței în circumscripția în care locuiește pârâtul în momentul în care acțiunea a fost înaintată instanței. Instanța rămâne competentă să judece problema chiar dacă inculpatul se mută în alt loc. Dacă adresa pârâtului este necunoscută, cererea de chemare în judecată va fi adresată instanței în circumscripția reclamantului.

Există câteva reguli speciale în anumite domenii privind competența:

Cererea de chemare în judecată împotriva unei asociații, societăți sau alte entități fără personalitate juridică (art. 110 Cod de procedură civilă).

Cererile de chemare în judecată împotriva statului, autorităților și instituțiilor centrale sau locale, precum și a altor persoane juridice de drept public pot fi depuse fie la instanța în care locuiește reclamantul, fie la instanța de la sediul pârâtului. (art. 111 Cod procedural civil).

Părțile litigiului pot alege competența în scris sau verbal (art. 126 Cod procedură civilă)

Reguli privind calitatea pârâtului / reclamantului (dacă este judecător), art. 127 Cod procedură civilă.

Necompetența poate fi publică sau privată. Există necompetență publică atunci când:

- Procesul nu este de competența instanțelor judecătorești (această excepție poate fi invocată de către părți ori din oficiu în orice stadiu procesual)
- În cazul încălcării competenței materiale, când procesul este de competența unei alte instanțe (această excepție poate fi invocată de către părți ori din oficiu la primul termen la care părțile sunt legal citate și pot pune concluzii în fața primei instanțe)
- În cazul încălcării competenței teritoriale exclusive, când procesul este de competența unei alte instanțe de același grad

Verificarea competenței

La prima ședință, la care părțile sunt legal citate în fața instanței și pot formula concluzii, judecătorul este obligat să verifice și să stabilească dacă instanța sesizată este competentă din toate aspectele (general, material și teritorial).

Atunci când se invocă o astfel de excepție, instanța este obligată să stabilească instanța competentă sau, dacă este cazul, să sesizeze o altă instituție competentă. Dacă Curtea se consideră competentă, va continua să judece cazul (această decizie poate fi atacată după ce Curtea pronunță hotărârea definitivă, împreună cu celelalte chestiuni în cauză). Dar dacă Curtea se consideră necompetentă pentru a judeca cauza, decizia sa este definitivă și nu poate fi atacată. Cazul va fi trimis instanței sau instituției competente, așa cum a apreciat prima instanță.

Conflictele de competență

Suntem în prezența unui conflict de competență atunci când:

1. Două sau mai multe instanțe se declară deopotrivă competente să judece același proces
2. Două sau mai multe instanțe și-au declinat reciproc competența de a judeca același proces sau, în cazul declinărilor succesive, dacă ultima instanță investită își declină la rândul său competența în favoarea uneia dintre instanțele care anterior s-au declarat necompetente

De asemenea, dacă Curtea respinge ca inadmisibilă cererea, deoarece competența în materie aparține unei alte instituții fără activitate jurisdicțională sau pentru că nu este de competența instanțelor române, decizia poate fi atacată cu recurs la instanța superioară.

Instanța în fața căreia a apărut conflictul de competență va suspenda din oficiu judecarea cauzei și va transmite dosarul instanței competente pentru soluționarea conflictului.

Rezolvarea conflictului de competență:

Conflictul de competență apărut între două instanțe este rezolvat de instanța imediat superioară și comună instanțelor aflate în conflict.

Nu poate exista niciun conflict de competență cu Înalta Curte de Casație și Justiție. Decizia de a declina competența sau de a stabili competența pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție este obligatorie pentru instanța de trimitere.

Conflictul de competență apărut între o instanță și un alt organ cu activitate jurisdicțională este soluționat de instanța ierarhic superioară instanței în conflict.

Instanța competentă să judece conflictul va decide, în camera de consiliu, fără convocarea părților, printr-o decizie definitivă.

1.2.2. Competența instanțelor atunci când inculpatul este o instituție publică

Conform Legii nr. 554/2004 (acest lucru este relevant pentru litigiile de mediu), art. 10 prevede unele reguli privind instanța competentă. Deci, dacă litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice

locale și județene, precum și cele referitoare la impozite și taxe, contribuții, datorii vamale, precum și accesoriile acestora de până la 3.000.000 lei (619.208,10 euro) vor fi soluționate de tribunale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele privind impozitele și taxele, contribuțiile, datoriile vamale, precum și accesoriile acestora mai mari de 3.000.000 lei (619.208,10 euro), vor fi soluționate de Curțile de apel. Casarea unei decizii va fi rejudecată de instanța superioară, deci, dacă o decizie este dată de tribunal, aceasta va fi judecată de Curtea de apel și, dacă prima decizie este dată de Curtea de apel, va fi judecată de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Conform art. 10, alin. (3) reclamantul (persoană fizică sau juridică) va adresa problema exclusiv instanței în circumscripția căreia își are domiciliul sau unde are sediul. În cazul în care reclamantul este o autoritate publică, o instituție publică sau asimilată acestora, aceasta trebuie să adreseze problema exclusiv unei instanțe de la domiciliul sau sediul pârâtului.

Dispozițiile privind conflictul de competență, verificarea jurisdicției și altele prevăzute de Codul de procedură civilă se aplică și instanțelor administrative ca drept comun, dacă legea specială nu reglementează norme juridice speciale care ar avea prioritate (*specialia generalibus derogant*).

3) Specializare cu privire la hotărârile judecătorești în domeniul protecției mediului (instanțe speciale în materie de protecție a mediului), contribuțiile cetățenilor, judecători specializați etc.

Nu există instanțe speciale în materie de mediu. În general, aceste cauze (care au ca obiect acte administrative sau acțiuni ori omisiuni ale unei instituții publice) încep în secțiunea administrativă a Tribunalului și apoi în secțiunea administrativă a Curții de Apel în calea de atac. Dacă actul administrativ este emis de o autoritate centrală, atunci prima instanță va fi Curtea de Apel și a doua va fi Înalta Curte de Casație și Justiție (Legea nr. 554/2004).

Cazurile de mediu au a fi soluționate nu doar în secțiile administrative ale instanțelor, ci și în alte secțiuni, ori de câte ori subiectul litigiului nu este un act administrativ sau acțiunea sau inacțiunea unei autorități publice.

Nu există nicio posibilitate de alegere a jurisdicției (*forum shopping*). Competențele instanței sunt obligatorii și sunt clar stabilite.

4) Nivelul de control al judecătorilor în cazul căilor de atac administrative, conceptul de „din oficiu” etc. Care sunt limitele acestuia? Norme privind introducerea unei acțiuni în justiție din oficiu

Articolul 18, Legea nr. 554/2004 privind procedura instanței administrative arată că acestea au, de asemenea, atât competențe de casare, cât și unele drepturi reformatorii.

Instanța poate:

- Decide ca un act administrativ să fie anulat total sau parțial;
- Să oblige autoritatea să emită un nou act administrativ, un document sau să execute o anumită procedură administrativă;
- Decide dacă procedurile administrative care au fost făcute pentru emiterea actului administrativ în proces, sunt legale sau nu;
- Decide cu privire la daune, la cererea reclamantului;

În ceea ce privește un contract administrativ, instanța poate:

- Decide anularea totală sau parțială;
- Obliga autoritatea să semneze contractul dacă reclamantul are dreptul la contractul respectiv;
- Impune anumite obligații pentru părți;
- Înlocui consimțământul unei părți dacă interesul public solicită acest lucru;
- Decide daunele morale și materiale.

Conform art. 20, Legea nr. 554/2004, în cazul admiterii recursului, Curtea de Apel, modificând sau casând sentința, va rejudeca fondul litigiului. Atunci când hotărârea primei instanțe a fost pronunțată fără a judeca fondul sau dacă hotărârea a fost pronunțată în absența părții care nu a fost legal citată atât în procedura administrării probelor, cât și în dezbaterile fondului, cauza va fi retrimisă la instanța de fond pentru rejudecare (o singură dată). Dacă hotărârea în primă instanță a fost pronunțată în absența părții care nu a fost legal citată în procedura administrării

probelor, dar a fost legal citată în procedura dezbaterii fondului, instanța de apel care anulează sentința, va rejudeca litigiul. Instanța nu s-a putut sesiza niciodată din proprie inițiativă în România. Cu toate acestea, instanțele pot solicita Curții Europene de Justiție o hotărâre preliminară.

Instanța poate discuta cu părțile asupra necesității de a prezenta anumite probe în instanță, cum ar fi documente, interogatorii, expertize judiciare, cercetări la fața locului și / sau martori, precum și probe materiale (imagini, filme, înregistrări etc.) și pot dispune administrarea lor chiar dacă părțile nu sunt de acord[7].

O situație interesantă poate fi întâlnită atunci când instanța (împotriva voinței părților) stabilește necesitatea unei expertize judiciare. Costul unei expertize judiciare este de obicei susținut de partea care a solicitat-o sau de ambele părți, dar dacă instanța stabilește necesitatea unei astfel de expertize atunci când părțile nu sunt de acord și părțile nu plătesc pentru cost, această probă nu va fi administrată.

Scutirea de măsuri prescrise poate fi acordată numai dacă reclamantul a formulat o astfel de cerere.

Ajutorul public judiciar poate fi acordat doar dacă reclamantul a formulat o astfel de cerere.

1.3. Organizarea justiției la nivel administrativ și judiciar 1) Sistemul procedurii administrative (ministere și/sau autorități de stat specifice)

1) Sistemul ministerelor procedurii administrative și / sau autorităților de stat specifice

Plângerea prealabilă în România este reglementată de Legea nr. 554/2004 privind procedura în instanțele administrative. Această reglementare este disponibilă pentru toate cauzele de dreptul mediului care fac obiectul acestei legi.

Înainte de a se adresa instanței de contencios administrativ competente, persoana care este considerată vătămată în dreptul său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ adresat acestuia trebuie să solicite autorității publice emitente sau autorității ierarhic superioare, dacă este posibil, în termen de 30 de zile de la data comunicării documentului, să revoce integral sau parțial (în funcție de circumstanțe) actul prejudiciabil.

Cu toate acestea, din motive justificate (de exemplu, dacă partea a fost bolnavă, în comă, în străinătate, astfel încât comunicarea nu a putut fi primită), persoana vătămată (destinatarul actului) poate depune o plângere în cazul actelor administrative unilaterale în perioada de 30 de zile, dar nu mai târziu de 6 luni de la data emiterii actului administrativ.

Cu toate acestea, dacă actul menționat este un act normativ, plângerea prealabilă poate fi adresată oricând. Conform art. 7¹, plângerea prealabilă privind actele normative (actele guvernului) poate fi depusă indiferent de orice termen.

În România nu există un organism independent care să revizuiască legalitatea actelor administrative după depunerea plângerii prealabile.

În cazul acțiunilor introduse de prefect, Avocatul Poporului, Ministerul Public, Agenția Națională a Funcționarilor Publici, al celor care privesc cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau dispoziții din ordonanțe sau al acțiunilor îndreptate împotriva actelor administrative care nu mai pot fi revocate întrucât au intrat în circuitul civil și au produs efecte juridice, precum și în cazurile prevăzute la art. 2 alin. (2)[8] și la art. 4[9] nu este obligatorie plângerea prealabilă.

2) Cum se poate introduce o cale de atac împotriva unei decizii administrative în materie de protecție a mediului în fața unei instanțe? Când vă puteți aștepta la pronunțarea unei hotărâri definitive?

Persoana al cărei drept recunoscut prin lege sau al cărui interes legitim a fost afectat de un act administrativ sau care nu a primit niciun răspuns în termen de 30 de zile sau a primit un refuz nejustificat cu privire la cererea de informații de mediu (articolul 2 L 554/2004) se poate adresa instanței de contencios administrativ competentă, pentru a solicita anularea totală sau parțială a actului, repararea prejudiciului cauzat și, eventual, acordarea daunelor morale. De asemenea, persoana care se consideră vătămată într-un drept sau un interes legitim poate depune o cerere instanței în cazul în care autoritatea nu a soluționat problema abordată în timpul specificat de lege sau dacă autoritatea a refuzat să efectueze o anumită operațiune administrativă necesară exercitării sau

protecției drepturilor sau intereselor legitime ale persoanei. Motivele invocate în cererea de anulare a actului nu se limitează la cele invocate de plângerea administrativă prealabilă.

Instanța competentă va fi:

Tribunalul atunci când obiectul este un litigiu cu privire la actele administrative emise sau încheiate de autoritatea publică locală sau județeană, precum și atunci când plângerea se referă la impozite, taxe, contribuții, taxe vamale și accesorii, până la un total de 3.000.000 lei (619.336,43 euro).

Curtea de Apel, atunci când obiectul este un litigiu cu privire la actele administrative emise de autoritățile publice centrale precum și atunci când plângerea se referă la impozite, evaluări, contribuții, taxe vamale și accesorii, superioare sumei de 3.000.000 lei (619,336,43 euro).

Reclamantul, persoană fizică sau juridică de drept privat, se va adresa exclusiv instanței de la domiciliul sau sediul său. Atunci când reclamantul este o autoritate publică, o instituție publică sau asimilată acestora, se va adresa exclusiv instanței în care pârâtul își are domiciliul sau sediul.

Nu există nicio referință în nicio lege cu privire la faptul că litigiile de mediu ar trebui soluționate mai rapid. O astfel de prevedere există însă, pentru toate cauzele administrative și se aplică numai în instanțele administrative. Cu toate acestea, un astfel de caz ar putea dura mai mult de 2 sau 3 ani.

3) Existența instanțelor speciale în materie de protecție a mediului, rolul principal și competența acestora

Nu există instanțe speciale în materie de mediu. În general, aceste cauze încep în secțiunea administrativă a Tribunalului și apoi trec în secțiunea administrativă a Curții de Apel, prin exercitarea recursului. Al treilea nivel de jurisdicție, nu există în acest caz. Dacă actul administrativ este emis de o autoritate centrală, atunci prima instanță va fi Curtea de Apel și a doua va fi Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cauzele cu litigii de mediu nu trebuie soluționate numai în secțiile administrative ale instanțelor, ci și în alte secții, ori de câte ori obiectul litigiului nu este un act administrativ.

4) Căile de atac împotriva deciziilor administrative în materie de protecție a mediului adoptate de către autoritățile competente și împotriva ordinelor și hotărârilor judecătorești (niveluri)

Dacă o persoană nu este mulțumită de răspunsul autorității administrative, persoana vătămată poate depune o plângere la Tribunal sau la Curtea de Apel (pe baza jurisdicției descrise mai sus din Legea 554/2004) în 6 luni de la data la care răspunsul la plângerea administrativă a fost emisă sau ar fi trebuit emisă (dacă nu a fost primit un răspuns). Din motive justificate, pentru actul administrativ individual, cererea poate fi depusă la instanță mai târziu de cele 6 luni menționate anterior, dar nu mai târziu de 1 an de la comunicarea actului administrativ sau de când persoana vătămată a luat cunoștință de conținutul actului administrativ.

Litigiul va fi judecat în ședință publică. Răspunsul la cererea de chemare în judecată (depus de pârât) este obligatoriu și va fi comunicat reclamantului cu cel puțin 15 zile înainte de prima dată a procesului. Deciziile instanței sunt redactate și motivate în termen de 30 de zile de la pronunțare. Dacă obiectul plângerii este un act administrativ unilateral, instanța care soluționează cererea poate:

- Anula total sau parțial actul administrativ;
- Suspenda efectele actului administrativ (acest lucru este posibil numai dacă în termen de 60 de zile reclamantul formulează o acțiune privind anularea actului administrativ);
- Obliga autoritatea publică să emită un act administrativ;
- Emite un alt document ori să efectueze o anumită operațiune administrativă.

Soluționând litigiul, instanța va stabili și daunele materiale sau morale.

Atunci când obiectul acțiunii în contencios administrativ izvorăște dintr-un contract administrativ, instanța poate:

- Dispune anularea acestuia, total sau parțial;
- Obliga autoritatea publică să încheie contractul la care are dreptul solicitantul;
- Solicita uneia dintre părți să îndeplinească o anumită obligație;
- Suplini consimțământul unei părți atunci când interesul public solicită acest lucru;

- Obliga la plata despăgubirilor pentru daunele materiale și morale.

Hotărârea pronunțată în primă instanță poate fi atacată cu recurs în termen de 15 zile de la comunicarea deciziei scrise a instanței. Recursul suspendă executarea și se judecă de urgență. Dacă recursul a fost admis, Curtea de apel, anulând sentința, va judeca din nou litigiul. Atunci când hotărârea primei instanțe a fost pronunțată fără a se analiza principalele argumente ale reclamantului sau dacă hotărârea a fost pronunțată în absența părții care nu a fost legal citată, atât în administrarea probelor, cât și în dezbaterile fondului cauzei, cauza va fi trimisă încă o dată la prima instanță, pentru a fi rejudecată. Dacă hotărârea în primă instanță a fost pronunțată în absența părții care nu a fost legal citată pentru administrarea probelor, dar a fost citată legal în dezbaterile fondului, Curtea de apel, anulând sentința, va rejudeca fondul litigiului.

5) Căi extraordinare de atac. Norme din domeniul mediului. Norme privind introducerea trimerilor preliminare

- „Contestația în anulare”, prin care nu se urmărește rejudecarea cauzei, ci corectarea unor greșeli evidente, procedurale sau materiale; (art. 503, Cod procedură civilă)

- „Revizuirea” (art. 509 Cod procedură civilă) – Revizuirea unei hotărâri pronunțate asupra fondului sau care evocă fondul poate fi cerută în 11 cazuri:

1. s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut ori s-a dat mai mult decât s-a cerut;
2. obiectul pricinii nu se află în ființă;
3. un judecător, martor sau expert, care a luat parte la judecată, a fost condamnat definitiv pentru o infracțiune privitoare la pricină sau dacă hotărârea s-a dat în temeiul unui înscris declarat fals în cursul ori în urma judecării, când aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză. În cazul în care constatarea infracțiunii nu se mai poate face printr-o hotărâre penală, instanța de revizuire se va pronunța mai întâi, pe cale incidentală, asupra existenței sau inexistenței infracțiunii invocate. În acest ultim caz, la judecarea cererii va fi citat și cel învinuit de săvârșirea infracțiunii;
4. un judecător a fost sancționat disciplinar definitiv pentru exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență, dacă aceste împrejurări au influențat soluția pronunțată în cauză;
5. după darea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri doveditoare, reținute de partea potrivnică sau care nu au putut fi înfățișate dintr-o împrejurare mai presus de voința părților;
6. s-a casat, s-a anulat ori s-a schimbat hotărârea unei instanțe pe care s-a întemeiat hotărârea a cărei revizuire se cere;
7. statul ori alte persoane juridice de drept public, minorii și cei puși sub interdicție judecătorească ori cei puși sub curatelă nu au fost apărați deloc sau au fost apărați cu viclenie de cei însărcinați să îi apere;
8. există hotărâri definitive potrivnice, date de instanțe de același grad sau de grade diferite, care încalcă autoritatea de lucru judecat a primei hotărâri;
9. partea a fost împiedicată să se înfățișeze la judecată și să înștiințeze instanța despre aceasta, dintr-o împrejurare mai presus de voința sa;
10. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale datorată unei hotărâri judecătorești, iar consecințele grave ale acestei încălcări continuă să se producă;
11. după ce hotărârea a devenit definitivă, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra excepției invocate în acea cauză, declarând neconstituțională prevederea care a făcut obiectul acelei excepții*).

- Există, de asemenea, o Revizuire specială prevăzută de art. 21, Legea nr. 554/2004, pentru încălcarea principiului priorității dreptului Uniunii Europene, reglementat la art. 148 alin. (2) coroborat cu art. 20 alin. (2) din Constituția României, republicată.

Nu există alte dispoziții speciale referitoare la legislația mediului. Procedura judiciară este reglementată de Codul de procedură civilă.

Instanța nu a putut acționa niciodată din proprie inițiativă în România. Cu toate acestea, instanțele pot solicita Curții Europene de Justiție o hotărâre preliminară.

În ceea ce privește hotărârea preliminară, legislația nu este foarte elaborată. Înalta Curte de Casație și Justiție a dat câteva instrucțiuni în această privință. Înalta Curte de Casație și Justiție prin Decizia nr. 2167/2016 a decis că o cerere la CJUE poate fi făcută numai atunci când într-un litigiu activ se ridică problema validității interpretării sau a validității dreptului comunitar. Instanța națională va stabili relevanța dreptului comunitar pentru soluționarea

litigiului și dacă este necesară o hotărâre preliminară. De asemenea, întrebarea ce poate fi adresată de către instanța națională se referă exclusiv la chestiuni de interpretare, validitate sau aplicare a dreptului comunitar și nu la chestiuni legate de legislația națională sau elemente ale cauzei care se află în fața instanței.

Răspunsul Curții de Justiție nu ia forma unei opinii simple, ci a unei decizii motivate sau a unui ordin. Instanța națională este obligată de interpretarea dată de către CJUE în soluționarea litigiului. Decizia Curții de Justiție este la fel de obligatorie pentru celelalte instanțe naționale investite cu o problemă identică (art. 519, 520 din Codul de procedură civilă).

În ceea ce privește interpretarea internă a legislației naționale, instanța în ultimul grad de jurisdicție, constatând că o chestiune de drept, de clarificarea căreia depinde soluționarea cauzei, este nouă și Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a pronunțat asupra ei și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii, poate solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemei de drept ivită.

6) Există soluții extrajudiciare în materie de protecție a mediului în ceea ce privește soluționarea litigiilor (mediere etc.)?

Nu există o soluție alternativă de soluționare a litigiilor în România accesibilă publicului în materie de mediu.^[10]

Chiar dacă această posibilitate nu este menționată în mod expres în dreptul administrativ, părțile, dacă sunt interesate, ar putea soluționa litigiul conform legii medierii (Legea nr. 192/2006). De exemplu, o companie care a provocat poluare ar putea pune capăt unui litigiu ivit cu o persoană prin ajungerea la o înțelegere cu aceasta în procedura medierii.

7) În ce mod se pot implica alte părți [avocatul poporului (dacă este cazul), procurorul general]?

Conform art. 1 alin. 3 din Legea nr. 554/2004, [Avocatul Poporului](#) poate ataca în instanță un act administrativ dacă a primit o petiție de la o persoană sau o organizație. Petentul va deveni reclamant în dosarul depus de Avocatul Poporului. Petentul dobândește statutul de reclamant, pentru a fi citat ca atare. În cazul în care petiționarul nu aprobă acțiunea depusă de Avocatul Poporului la primul termen de judecată, instanța de contencios administrativ anulează cererea. Conform Regulamentului nr. 18/2019, art. 31, Avocatul Poporului poate aproba notificarea din oficiu atunci când constată, prin orice mijloace, că drepturile sau libertățile persoanelor fizice au fost încălcate. Cu toate acestea, procedura inițiată din oficiu de către Avocatul Poporului se oprește la cererea persoanei vătămate în drepturile și libertățile sale. De asemenea, Avocatul Poporului este îndreptățit să notifice Guvernului orice act administrativ nelegal sau fapt nelegal al administrației publice centrale și al prefecturilor (art. 28, alin. 1, Legea nr. 35/1997).

Ministerul Public, atunci când, în urma exercitării atribuțiilor prevăzute de legea sa organică, apreciază că încălcările drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor se datorează existenței unor acte administrative unilaterale individuale ale autorităților publice emise cu exces de putere, cu acordul prealabil al acestora, sesizează instanța de contencios administrativ de la domiciliul persoanei fizice sau de la sediul persoanei juridice vătămate. Petiționarul dobândește de drept calitatea de reclamant, urmând a fi citat în această calitate. Când Ministerul Public apreciază că prin emiterea unui act administrativ normativ se vatămă un interes legitim public, sesizează instanța de contencios administrativ competentă de la sediul autorității publice emitente. Prefectul, Agenția Națională a Funcționarilor Publici și orice subiect de drept public pot introduce acțiuni în contencios administrativ, în condițiile prezentei legi și ale legilor speciale. Agenția Națională a Funcționarilor Publici poate ataca în fața instanței de contencios administrativ actele autorităților publice centrale și locale prin care se încalcă legislația privind funcția publică.

Nu există niciun alt organism administrativ special care să aibă competențe în materie de mediu. Întrucât dreptul la un mediu sănătos este un drept fundamental, organismul competent care se ocupă de astfel de plângeri ar putea fi și Avocatul Poporului.

1.4. Cum se poate introduce o acțiune în justiție?

1) Cine poate contesta o decizie administrativă în materie de protecție a mediului (relevanța conceptului de public și ONG-uri interesate)?

Decizia administrativă de mediu poate fi contestată de ONG-urile de mediu (art. 20 din Ordonanța de Urgență a

Guvernului nr. 195/2005 privind legea protecției mediului) și de orice altă persoană fără a trebui să dovedească un prejudiciu (Art. 5 din Ordonanța de urgență guvernamentală 195/2005 privind legea protecției mediului). Acest lucru înseamnă că în România, pentru problemele de mediu este reglementată *actio popularis*.

Conform procedurii instanțelor administrative, art. 2 lit. a, r și s din [Legea nr. 554/2004](#), ONG-urile sunt considerate „organisme sociale” care pot contesta actele administrative (care includ actele administrative de mediu)) bazat pe „interesul legitim public”, dacă protecția mediului este un obiectiv inclus în statutul ONG-urilor.

Interesul public legitim este definit ca fiind interesul privind „*ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunității, realizarea jurisdicției autorităților publice*”;

Persoana fizică, însă, conform art. 2 lit. a și art. 8 alin. 2, poate invoca interesul public legitim numai ulterior interesului legitim privat. Cu toate acestea, întrucât Ordonanța de urgență a Guvernului 195/2005 privind legea protecției mediului este o lege specială, art 5 va fi aplicat cu prioritate conform principiului *specialia generalibus derogant*. Prin urmare, în cazurile de mediu, dreptul la un mediu sănătos poate fi invocat ca drept substanțial al fiecărei persoane, chiar dacă nu a fost suferit niciun prejudiciu.

Interesul privat legitim este definit ca „*posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurat*”.

2) Există norme diferite aplicabile în legislația sectorială [conservarea naturii, gestionarea apelor, deșeuri, EIM (evaluarea impactului asupra mediului), IPPC (prevenirea și controlul integrat al poluării)/IED (Directiva privind emisiile industriale) etc.]?

Nu, există aceleași reguli generale aplicabile în întreaga legislație sectorială.

3) Norme privind calitatea procesuală aplicabile ONG-urilor și persoanelor fizice (în cadrul procedurilor administrative și la nivel judiciar, pentru organizații cu personalitate juridică, grupuri ad-hoc de reprezentanți ai cetățenilor, ONG-uri străine etc.)

Regulile de participare în procedurile judiciare sunt aceleași ca și cele descrise în răspunsul întrebării de la 1.4.1.

4) Care sunt normele privind traducerea și interpretarea în cazul în care sunt implicate părți străine?

Codul de procedură civilă în art. 225 și 150 alin. 4 reglementează regulile de interpretare și traducere:

În ceea ce privește documentele scrise într-o limbă străină (singura limbă oficială este româna): acestea vor fi prezentate în copie certificată (semnată pentru conformitate pe fiecare pagină), însoțită de traducerea autenticată efectuată de un traducător autorizat. Dacă nu există un traducător autorizat pentru limba în care sunt scrise documentele în cauză, traducerile făcute de persoane de încredere care cunosc limba pot fi utilizate, în condițiile legii speciale[11].

În ceea ce privește procedura în fața instanței:

Atunci când una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie audiate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat. Dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau greșierul poate acționa ca traducător. În cazul în care nu poate fi asigurată prezența unui traducător autorizat, prevederile art. 150 alin. (4), se aplică. În cazul în care una dintre persoanele menționate la alin. (1) este mut, surd sau surd-mut sau, din orice alt motiv, nu sunt capabili să se exprime, comunicarea cu acesta se va face în scris și, dacă nu pot citi sau scrie, se va folosi un interpret (costul va fi suportat de partea care a solicitat un interpret / traducător).

1.5. Elemente de probă și experți în cadrul procedurilor

1) Evaluarea elementelor de probă – există vreo limită în ceea ce privește obținerea sau evaluarea elementelor de probă; poate instanța să solicite elemente de probă din oficiu?

Nu există reguli speciale în materie de mediu. Mijloacele de probă care pot fi utilizate în orice litigiu civil sunt:

a) *Documente*[12]. Pot exista mai multe tipuri de documente, cum ar fi:

- Documente autentice[13] (documentul autentic este întocmit sau, după caz, autentificat de o autoritate publică, notar sau altă persoană investită de stat cu autoritate publică). Acest document oferă dovezi complete până la declararea acestuia ca fiind fals.
- Sub semnătură privată[14] (acest tip de document înseamnă că poartă semnătura părților, nefiind subiectul unei alte formalități în afară de excepțiile prevăzute de lege. Acest tip de document recunoscut de cel căruia i se opune sau, după caz, considerat de lege ca fiind recunoscut, face dovada între părți până la proba contrară.
- Documente de pe un suport informatic[15]. Acest tip de documente înseamnă că datele unui document legal sunt stocate pe un dispozitiv informatic. Cu excepția cazului în care legea prevede altfel, documentul care reproduce datele unui act, depus pe un suport informatic, face dovada deplină între părți până la dovada contrară.

b) *Martori*[16]. Mărturia martorilor poate fi utilizată în toate cazurile în care legea nu prevede altfel. Nici un document legal nu poate fi dovedit de martori dacă valoarea obiectului său este mai mare de 250 lei. Cu toate acestea, dovada oricărui act juridic, indiferent de valoarea acestuia, poate fi făcută cu martori, împotriva unui profesionist, dacă a fost făcută de acesta în exercitarea activității sale profesionale, cu excepția cazului în care legea specială impune dovezi scrise. Dacă legea impune forma scrisă pentru validitatea unui act juridic, aceasta nu poate fi dovedită de martori. Mărturia martorilor nu este admisă niciodată împotriva sau asupra a ceea ce conține un document sau a ceea ce s-ar presupune că a fost spus înainte, în timpul sau după întocmirea acestuia, chiar dacă legea nu impune forma scrisă pentru a dovedi fapta respectiv, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 309, alin. (4).

c) *Prezumții*[17]. Presumțiile sunt consecințele pe care legea sau judecătorul le trage dintr-un fapt cunoscut pentru a stabili un fapt necunoscut. Există două tipuri de prezumții, legale și judiciare.

d) *Expertiză*[18]. Atunci când, pentru a clarifica unele circumstanțe de fapt, instanța consideră necesar să se cunoască opinia unor specialiști, va numi, la cererea părților sau din oficiu, unul sau 3 experți. În continuarea procedurii se face o analiză detaliată a expertizei și a expertilor.

e) *Mijloace materiale de probă*[19]. Sunt mijloace materiale de probă lucrurile care prin însușirile lor, prin aspectul lor ori semnele sau urmele pe care le păstrează servesc la stabilirea unui fapt care poate duce la soluționarea procesului. Sunt, de asemenea, mijloace materiale de probă și fotografiile, fotocopiile, filmele, discurile, benzile de înregistrare a sunetului, precum și alte asemenea mijloace tehnice, dacă nu au fost obținute prin încălcarea legii ori a bunelor moravuri.

f) *Cercetarea la fața locului*[20]. Cercetarea la fața locului se poate face, la cerere sau din oficiu, atunci când instanța apreciază că este necesară pentru lămurirea procesului

g) *Mărturisirea*[21]. Constituie mărturisire, recunoașterea de către una dintre părți, din proprie inițiativă sau în timpul procedurii de interogatoriu, a unui fapt pe care partea adversă își întemeiază pretenția sau, după caz, apărarea. Instanța poate acorda, la cerere sau din oficiu, chemarea la interogatoriu a oricăreia dintre părți, cu privire la fapte personale, care ar putea conduce la soluționarea procesului.

Conform articolului 13 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 privind procedura contenciosului-administrativ, atunci când instanța primește acțiunea dispune ca părțile să fie convocate. Autoritatea publică care a emis documentul va comunica împreună cu răspunsul la reclamație actul atacat împreună cu documentația completă care a stat la baza emisiei sale și orice alte documente necesare soluționării cauzei. Conform aceluiași articol, paragraful 2, atunci când reclamantul este un terț (așa cum este definit la art. 1, paragraful 2) sau când plângerea a fost depusă de Avocatul Poporului sau de Ministerul Public, instanța trebuie să dispună autorității administrative să depună toate documentele care au fost luate în considerare atunci când a emis actul a cărui anulare se solicită. Reclamantul poate furniza orice dovadă în sprijinul celor invocate: documente, interogatorii, expertize judiciare, cercetări la fața locului și / sau martori, precum și alte probe materiale (imagini, filme, înregistrări etc.).

În procedurile civile și penale, instanța nu are obligația de a forța inculpatul să furnizeze documente. Cu toate acestea, există o reglementare procedurală care permite instanței să considere că partea, care a refuzat să arate anumite documente, a recunoscut afirmația celeilalte părți, numai în cauzele civile.

Probele sunt propuse în acțiunea depusă de reclamant și în întâmpinarea depusă de către pârât. Dacă părțile nu o fac, sancțiunea care intervine este decăderea dreptului de a propune probe în instanță. Totuși, conform art. 254

din codul de procedură de drept civil există câteva excepții (detaliate mai jos la punctul 1.5.2).

Instanța poate dispune singură probe dacă consideră că adevărul poate fi stabilit, în funcție de rolul activ al instanței chiar dacă părțile nu sunt de acord[22]. Cu toate acestea, acest rol, aplicabil numai în cauzele civile, este limitat de dreptul reclamantului de a dispune de acțiunea sa în instanță. Probele trebuie mai întâi permise de instanță și apoi duse efectiv la instanță. Nu există diferențe între procedura civilă și procedura administrativă.

Cu toate acestea, *procedura civilă* are trei etape jurisdicționale: prima instanță, apelul și recursul. În prima instanță și în apel, orice probă poate fi propusă instanței, iar instanța va permite doar probele utile pentru cauză. În cadrul recursului numai documentele pot fi furnizate ca probă. Recursul în sine poate fi admisibil numai pentru motive limitate specificate în codul de procedură civilă.

În *procedura administrativă* există doar prima instanță și recurs. În recurs, numai documentele pot fi admise ca probe, dar instanța poate analiza cazul sub toate aspectele, pentru a compensa lipsa apelului.

2) Se pot introduce elemente de probă noi?

Potrivit procedurii generale din Codul de procedură civilă, toate probele trebuie propuse de reclamant în acțiune și de pârât prin întâmpinare. Cu toate acestea, există câteva excepții[23], cum ar fi:

- necesitatea probei rezultă din modificarea cererii;
- nevoia administrării probei reiese din cercetarea judecătorească și partea nu o putea prevedea;
- partea învederează instanței că, din motive temeinic justificate, nu a putut propune în termen probele cerute;
- administrarea probei nu duce la amânarea judecării;
- există acordul expres al tuturor părților.

3) Cum se pot obține avize ale experților în cadrul procedurilor? Listele și registrele experților puse la dispoziția publicului

Când pentru înțelegerea totală a unor aspecte, instanța consideră că este necesară o opinie de expert, 1 sau 3 experți vor fi numiți de judecător, pe baza propriei decizii sau a cererii părților[24]. Dacă este necesar, instanța va solicita ca expertiza să se facă la un laborator sau la un institut specializat[25]. În acele domenii care sunt strict specializate și nu există experți autorizați, instanța poate solicita din proprie inițiativă sau cererea părților punctul de vedere de la un specialist în domeniul relevant. Există o listă centralizată a experților judiciari pe pagina web a ministrului justiției, de unde o persoană interesată poate căuta un expert specific, precum și o listă cu mai mulți experți. [Site-ul web](#) include nume, nr. de autorizare, locația incluzând județul, orașul, strada și nr. de clădire, precum și un număr de telefon.

1.5.3.1. Avizul unui expert este obligatoriu pentru judecători? Există o marjă de apreciere?

În ceea ce privește concluziile tehnice ale expertului, instanța trebuie să ia în considerare aceste concluzii. Cu toate acestea, instanța poate ignora expertiza dacă a fost făcută cu încălcarea normelor procedurale privind expertiza judiciară sau dacă concluziile contrazic obiectul cauzei. Art. 264, Codul de procedură civilă prevede că, pentru a stabili existența sau inexistența faptelor pentru care au fost administrate probele, judecătorul ia în considerare în mod liber probele în conformitate cu convingerile sale.

1.5.3.2. Normele aplicabile experților solicitați de instanță

Regula este că expertul va fi chemat de către judecător atunci când instanța consideră că este nevoie, din proprie inițiativă sau din cererea părților. Atunci când expertul a fost chemat de către judecător, expertul trebuie să se conformeze dispoziției instanței, dacă nu, expertul poate fi supus unei cereri imperative, a unei amenzi judiciare sau a unei plăți compensatorii, excepție de la aceste dispoziții se face în conformitate cu Codul de procedură civilă art. 330 alin. (4) când expertul este un laborator sau un institut specializat.

În cazul în care părțile nu ajung la un acord cu privire la numirea expertului, acesta va fi numit de instanță, prin tragere la sorți, din lista întocmită și comunicată de oficiul local de expertiză, cuprinzând persoanele înregistrate în evidența sa și autorizate, potrivit legii, să efectueze expertize judiciare.

1.5.3.3. Normele aplicabile experților solicitați de părți

Conform art. 330 Alin. 5, Cod de procedură civilă, părțile își pot desemna proprii experți, cu condiția ca instanța să îi admintă, sub calitatea de experți parte, dacă legea nu prevede altfel. Experții convocați astfel de părți pot formula întrebări și observații și, dacă este necesar, pot întocmi un raport separat cu privire la obiectivele expertizei.

1.5.3.4. Care sunt cheltuielile procedurale care trebuie plătite, inclusiv în ceea ce privește avizele experților și martorii experți?

Decizia instanței cu privire la numirea expertului va include obiectivele expertizei, termenul limită pentru depunerea raportului final și onorariul provizoriu și, dacă este necesar, un avans pentru cheltuielile de călătorie. În acest scop, instanța poate stabili o audiere în camera de consiliu, în cadrul căreia va întreba expertul care este onorariul estimativ al expertizei, precum și timpul necesar. Pe baza avizelor experților și a poziției părților, instanța va stabili cuantumul exact al onorariului necesar expertizei. Onorariul pentru serviciul unui expert judiciar este plătit de partea care a solicitat expertiza efectuată. Dovada plății onorariului se depune la grefa instanței de către partea care a fost obligată prin hotărâre, în termen de 5 zile de la numire sau în termenul stabilit de instanță.

Fapta experților de a solicita sau de a primi o sumă mai mare decât onorariul stabilit de instanță este pedepsită[26] conform legii penale. La solicitarea motivată[27] a experților, revizuind munca depusă, instanța va putea crește onorariile datorate acestora, convocând părțile, dar numai după depunerea raportului, a răspunsului la eventualele obiecții sau a raportului suplimentar, după caz.

1.6. Profesii juridice și posibili actori, participanți la proceduri

1) Rolul (obligatoriu) al avocaților. Cum pot fi contactați (link accesibil publicului pe internet către registru sau site-ul baroului). Avocați specializați în domeniul mediului

Avocații reprezintă interesele unei părți în instanță. Asistența juridică nu este obligatorie în materie de mediu sau în orice altă problemă, cu excepția cazurilor penale, în conformitate cu Codul de procedură penală. În cauzele penale, inclusiv în cele legate de mediu, învinutul trebuie să fie asistat de un avocat dacă se află într-unul din cazurile enumerate la art. 90 Cod procedură penală[28]. Există câteva dispoziții la articolul 93, alineatele (4)[29] și (5) din Codul de procedură penală cu privire la necesitatea în anumite situații de asistență obligatorie a avocaților pentru partea vătămată, partea civilă și partea civilă responsabilă.

În România există din ce în ce mai mulți avocați interesați de apărarea mediului, deoarece asigură un fel de popularitate și recunoaștere publică a avocatului respectiv. Aceasta este o recunoaștere atât de necesară, deoarece publicitatea avocaților din România este foarte limitată. Singurele mijloace legale de publicitate profesională sunt enumerate în Statutul profesiei de avocat (Decizia 64/2011, publicată în Monitorul Oficial al României), la art. 244.

În România, în fiecare județ și în municipiul București, există conform Legii nr. 51/1995 un singur Barou cu personalitate juridică. Baroul este compus din toți avocații care sunt înscrși în tabloul avocaților. Toate barourile din România, constituite conform legilor privind profesia de avocat, sunt membre în Uniunea Națională a Barourilor din România (U.N.B.R.). În prezent există un număr de 41 de barouri, câte 1 din fiecare județ al țării. Uniunea Națională a Barourilor din România, împreună cu toate barourile, asigură exercitarea calificată a dreptului la apărare, jurisdicție și disciplină, protecția demnității și a onoarei tuturor avocaților[30].

În ceea ce privește site-ul accesibil public al Baroului, fiecare Barou din toate județele are o pagină web cu o secțiune dedicată unei liste de avocați pe care o poate consulta orice persoana interesată (de exemplu, [Baroul București](#)). Cu toate acestea, această pagină nu oferă informații despre domeniul specializat în care lucrează avocații.

1.6.1.1. Există posibilitatea obținerii de asistență pro bono?

Asistența *pro bono* nu este prevăzută în mod expres de lege, dar în unele cazuri onorariul pentru serviciile avocatului poate fi susținută de stat. Chiar dacă asistența *pro bono* nu este asigurată direct de legislație, nici nu este interzisă, așa că dacă un avocat sau o firmă de avocatură alege să ofere asistență *pro bono*, are această posibilitate.

Ordonanța guvernamentală de urgență nr. 51/2008 reglementează asistența judiciară în cazurile civile. Astfel de cazuri pot fi și cazuri de mediu. Asistența juridică este acordată conform acestui act normativ, numai pentru persoanele cu un venit excepțional de redus.

1.6.1.2. Dacă există posibilitatea obținerii de asistență pro bono, care sunt principalele elemente ale procedurii pentru a beneficia de aceasta?

Asistența Pro Bono nu este disponibilă (nefiind în mod expres reglementată). Nu există legislație și niciun alt instrument public care să o facă accesibilă, cu excepția procedurii prevăzute de OUG 51/2008.

1.6.1.3. Cui ar trebui să i se adreseze solicitantul pentru a beneficia de asistență pro bono?

Asistența pro bono nu este disponibilă.

2) Registrele experților, site-urile barourilor sau registrele care includ datele de contact ale experților, aflate la dispoziția publicului

Există o listă centralizată a experților judiciari pe pagina web a Ministerului Justiției, de unde o persoană interesată poate căuta un expert specific, precum și o listă cu mai mulți experți. [Site-ul web](#) include nume, nr. de autorizare, locația incluzând județul, orașul, strada și nr. clădirii, precum și un număr de telefon.

În ceea ce privește [site-ul Baroului](#), fiecare Barou are o pagină de internet în care se poate căuta un anumit avocat sau poate explora pagina cu toți avocații înrolați în fiecare Barou. Lista conține detaliile de contact pentru fiecare avocat, astfel încât o persoană interesată poate găsi unul foarte ușor. De exemplu, dacă sunteți interesat de un avocat din București puteți accesa și găsi ceea ce căutați.

3) Lista ONG-urilor care activează în domeniu și linkuri către site-urile acestor ONG-uri

Redactarea unei liste a tuturor ONG-urilor active în problemele de mediu din România ar fi extrem de grea, deoarece acestea sunt numeroase, deci în continuare vom prezenta doar câteva exemple relevante:

Combaterea și controlul poluării:

1. [AGENT GREEN](#)
2. [Asociația ARIN](#)
3. [Asociația Centrul Ecologic Green Area](#)
4. [Federația Coalitia Natura2000 Romania](#)
5. [Asociația Harta Verde România](#)
6. [Asociația SALVATI FLORA SI FAUNA DELTEI DUNARII](#)
7. [INSTITUTUL ROMAN PENTRU PROTECTIA MEDIULUI INCONJURATOR](#)
8. [Asociația Bankwatch Romania](#)
9. [Terra Mileniul III](#)
10. [Fundația Eco Civica](#)

4) Lista ONG-urilor internaționale care activează în statul membru

O listă scurtă cu unele ONG-uri internaționale care sunt active în România:

[Habitat for Humanity](#)

În România, prin cele șase filiale, Habitat for Humanity a reușit să asigure un trai decent pentru 16.000 de oameni, iar alți 20.000 de români au beneficiat de programele de prevenire a dezastrelor.

[ICRC](#), este o organizație independentă, neutră, care asigură protecție umanitară și asistență pentru victimele conflictelor armate și a altor situații de violență. Acționează ca răspuns la situații de urgență și, în același timp, promovează respectarea dreptului internațional umanitar și implementarea acestuia în dreptul național. - Crucea roșie - [site-ul local](#).

[UNICEF](#). Acest ONG lucrează în peste 190 de țări și teritorii pentru a salva viețile copiilor, pentru a-și apăra drepturile și pentru a-i ajuta să își îndeplinească potențialul, din copilăria timpurie până în adolescență.

WWF, ONG activ în domeniul mediului, în special în domeniul naturii și al apelor.

Greenpeace CEE Romania - ONG de mediu activând în special în domeniul energiei și al poluării aerului.

1.7. Garanții pentru proceduri eficiente

1.7.1. Termene procedurale

1) Termenul pentru contestarea unei decizii administrative (nu judiciare) în materie de mediu de către un organism administrativ (fie superior, fie de același nivel)

Plângerea prealabilă trebuie depusă în 30 de zile de când conținutul deciziei administrative de mediu a fost cunoscut de publicul interesat. Plângerea prealabilă poate fi depusă și mai târziu de 30 de zile din motive justificate, dar nu mai târziu de 6 luni de la data la care publicul a luat cunoștință de conținutul acesteia (art. 7.3 Legea nr. 554/2004 privind legea procedurală administrativă).

Nu există o cale de atac extraordinară către un organ administrativ.

2) Termenul pentru pronunțarea unei decizii de către un organism administrativ

Organul administrativ trebuie să răspundă plângerii prelabile în termen de 30 de zile.

3) Este posibilă contestarea unei decizii administrative de prim grad direct în fața instanței?

În cazul acțiunilor introduse de Prefect, Avocatul Poporului, Ministerul Public, Agenția Națională a Funcționarilor Publici, a celor referitoare la solicitarea persoanelor vătămate prin ordonanțe sau dispoziții ale ordonanțe sau a acțiunilor îndreptate împotriva actelor administrative care nu pot să fie revocate deoarece au intrat în circuitul civil și au început să producă efecte juridice (aceasta înseamnă că efectuarea unui act juridic / operațiune a fost făcută pe baza actului administrativ menționat; că a avut unele consecințe juridice), precum și în cazurile din art. 2, alin 2[31] și art. 4[32] plângerea prealabilă nu este obligatorie, iar cauza poate fi adresată direct instanței competente.

4) Există un termen stabilit în care instanța națională trebuie să pronunțe o hotărâre?

Nu, nu există un termen limită. Judecătorii pot stabili la prima ședință cât de mult ar dura cazul și pot stabili o durată aproximativă a procesului.

5) Termenele aplicabile în timpul procedurii (pentru părți, prezentarea probelor, alte eventuale termene etc.)

Acțiunea în instanță trebuie depusă în 6 luni de la:

- data când răspunsul la plângerea prealabilă a fost primit sau de la data de când ar fi trebuit să se primească un răspuns;
- data la care a fost primit refuzul nejustificat de soluționare a cererii
- data la care autoritatea ar fi trebuit să comunice un răspuns la o cerere a publicului cu privire la drepturile lor.

Acțiunea poate fi depusă în instanță peste termenul de 6 luni din motive justificate, dar nu mai târziu de 1 an de când publicul a fost informat cu privire la conținutul actului sau la data la care cererea a fost înaintată autorității publice.

Toate probele ar trebui menționate în acțiunea inițială depusă la instanță sau cel târziu la prima ședință stabilită de instanță.

1.7.2. Măsuri provizorii și asigurătorii, executarea hotărârilor

1) Când are efect suspensiv o cale de atac împotriva unei decizii administrative?

Acțiunea în justiție împotriva unei decizii administrative nu are niciodată un efect suspensiv conform legislației din România. Suspendarea efectelor unui act administrativ poate fi dispusă doar de către instanță la cererea reclamantului.

2) Există posibilitatea emiterii unei ordonanțe președințiale în timpul recursului administrativ de către autoritate sau de către autoritatea superioară?

Nu, autoritatea care a emis actul nu are această posibilitate. Activitatea reglementată de actul administrativ poate fi suspendată în anumite condiții, de către:

- Garda Națională de Mediu[33] (participă la stabilirea cauzelor poluării asupra factorilor de mediu și aplică sancțiuni prevăzute de lege, inclusiv oprirea sau suspendarea activităților pentru perioade determinate de perioade de timp dacă sănătatea populației este pusă în pericol sau, dacă se constată că depășește concentrațiile de poluanți peste limitele permise de legislație) sau
- Agenția pentru Protecția Mediului[34], dacă Garda a impus anumite măsuri și condiții impuse prin deciziile de mediu[35] de reglementare care au fost încălcate de operator, chiar și după acordarea unui termen limită (60 de zile) pentru a se conforma prevederilor actului de reglementare.

Publicul interesat poate depune cereri și dovezi și poate solicita celor două instituții suspendarea activității reglementate prin decizii administrative de mediu. Cele două autorități pot fi acționate în instanță dacă refuză în mod ilegal suspendarea actelor de reglementare administrative de mediu.

3) Există posibilitatea introducerii unei cereri de ordonanță președințială în cursul procedurii și în ce condiții? Există un termen pentru depunerea acestei cereri?

Imediat după depunerea plângerii administrative împotriva actului administrativ sau împotriva refuzului ilegal al instituției administrative competente, înainte de a primi răspuns la plângere, înainte de expirarea termenului de răspuns la plângere, reclamantul poate solicita instanței să acorde o măsură preventivă, dovedind un caz justificat și un prejudiciu iminent[36].

Suspendarea actului administrativ va fi acordată numai de către instanța de judecată. Cererea de suspendare poate fi depusă, de asemenea, împreună cu acțiunea în instanță împotriva actului administrativ[37].

Suspendarea nu poate fi cerută la un moment ulterior.

Curtea va acorda suspendarea actului administrativ dacă cazul este justificat și dacă există un prejudiciu iminent (Legea nr. 554/2004, nu conține o listă exemplificativă în legătură cu aceste cazuri, acestea vor fi stabilite de către judecător). Suspendarea acordată de instanță va opera până la soluționarea litigiului în fața primei instanțe dacă a fost acordat ca urmare a unei cereri depuse după ce a fost depusă plângerea prealabilă. Dacă suspendarea este acordată pe baza unei cereri efectuate împreună cu acțiunea principală, efectele suspendării se vor menține până la rămânerea definitivă a hotărârii instanței.

4) O decizie administrativă face obiectul unei executări imediate, indiferent de calea de atac introdusă? În ce condiții?

Efectele deciziilor administrative nu sunt suspendate prin depunerea unei plângeri administrative sau prin introducerea unei cereri de anulare la instanță. Singura posibilitate de a suspenda efectele deciziei administrative este de a se solicita acest lucru în mod expres.

5) Decizia administrativă este suspendată dacă este contestată în fața instanței în faza judiciară?

Actul administrativ își va produce efectele chiar dacă a fost contestat în fața instanței.

Cu toate acestea, în cazul în care se acordă suspendarea acestuia, decizia instanței este executorie imediat și efectele actului administrativ sunt suspendate.

6) Există posibilitatea ca instanțele naționale să emită o ordonanță președințială (condiționată de depunerea unei garanții financiare)? Există o cale de atac separată împotriva acestui ordin cu privire la ordonanța președințială sau la depunerea unei garanții financiare?

Cauțiunea judiciară este suma de bani care trebuie depusă de una dintre părțile la proces, ca garanție, pentru a acoperi orice daune care ar rezulta din acțiune, la cererea sa, împotriva celeilalte părți, dar acestea nu se aplică de obicei în cazurile de mediu.

1.7.3. Cheltuieli de judecată – asistență judiciară – asistență pro bono, alte mecanisme de asistență financiară

1) Cum se pot calcula cheltuielile de judecată atunci când se intenționează inițierea unei proceduri – cheltuieli administrative, cheltuieli judiciare, cheltuieli pentru depunerea unui dosar, onorariile experților, onorariile avocaților, cheltuielile cu recursul etc.

Taxele judiciare sunt reglementate de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru. Pentru procedura administrativă art. 14 prevede următoarele:

În materia litigiilor administrative, acțiunile depuse de cei vătămați în drepturile lor printr-un act administrativ sau prin refuzul nejustificat al unei autorități administrative de a-și soluționa cererea privind un drept recunoscut de lege sunt taxate după cum urmează:

1. cererile de anulare a actului sau, după caz, recunoașterea dreptului revendicat, precum și eliberarea unui certificat sau a oricărui alt document - 50 lei (1 eur = 4,81 lei = 10,39 eur); Taxele vor fi aplicate pentru fiecare cerere. Ex. Dacă cerem anularea a trei acte administrative, taxa este de 50 lei x 3 = 150 lei = 31,18 eur.
2. cererile cu caracter patrimonial, prin care se solicită repararea daunelor suferite provocate de un act administrativ - 10% din valoarea pretinsă, dar nu mai mult de 300 lei (= 62,37 eur).

Onorariile pentru experți și pentru avocați nu sunt reglementate.

Onorariile pentru experți sunt stabilite de judecător. Expertul poate solicita o creștere a onorariului pe baza lucrărilor efectuate.

Onorariul pentru avocați este stabilit între client și avocat în conformitate cu complexitatea cauzei. Onorariul minim recomandat de către UNBR pentru anularea unui act administrative, incluzând și plângerea prealabilă și suspendarea este 5500 lei (1136,36 EUR)

2) În ceea ce privește cheltuielile pentru emiterea unei ordonanțe președințiale/măsurii provizorii, este necesară depunerea unei garanții financiare?

Taxa pentru suspendare, este prevăzută de art. 27 din OUG nr. 0/2013, referitoare la valoarea taxelor judiciare: *Orice altă cerere ce nu poate fi evaluată în bani, cu excepția celor scutite de la plata taxei de timbru conform legii, se taxează cu 20 de lei (4.12 euro).*

3) Este disponibilă asistența judiciară pentru persoanele fizice?

OUG 51/2008 reglementează asistența judiciară în cazurile civile. Astfel de cazuri pot fi și cazuri de mediu. Asistența juridică este acordată conform acestui act normativ, numai pentru persoanele cu un venit excepțional de redus.

Pentru a oferi acces la justiție oricărei persoane care se află în situația de a introduce o acțiune la o instanță de justiție, chiar și acelor persoane care nu au posibilitatea financiară de a plăti taxa judiciară, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 oferă posibilitatea celor care au nevoie de aceasta de a primi un ajutor public judiciar, care este în esență o formă de asistență acordată de Guvern cu scopul de a asigura dreptul la un proces echitabil și o garanție a accesului egal la justiție. Această asistență poate fi obținută în litigii privind cazurile civile, comerciale, administrative, de asigurări publice și de muncă, precum și orice alte cazuri, cu excepția celor penale. Poate solicita acordarea de ajutor public judiciar, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, orice persoană fizică, în situația în care nu poate suporta costurile unui proces sau a costurilor implicate în obținerea de consultări juridice pentru a apăra un drept sau un interes legitim în justiție fără a pune în pericol întreținerea sa sau a familiei sale.

Valoarea totală a ajutorului public judiciar, sub orice formă, nu poate depăși pe o perioadă de un an, suma maximă echivalentă cu 10 salarii minime.

Beneficiarii ajutorului public judiciar conform art. 8, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 sunt persoanele al căror venit mediu lunar net pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub nivelul de 300 lei (62,06 euro). În acest caz, sumele care constituie ajutor public judiciar sunt avansate

integral de stat. Dacă venitul net mediu lunar pe membru de familie, în ultimele două luni anterioare formulării cererii, este sub nivelul de 600 lei (124,13 euro), sumele de bani care constituie ajutor public judiciar sunt avansate de stat în o proporție de 50%. Ajutorul public judiciar poate fi acordat de judecător și în alte situații, proporțional cu nevoile reclamantului, în cazul în care costurile procesului sunt de natură să limiteze accesul său efectiv la justiție, inclusiv în cazul în care există diferențe de cost ale nivelului de trai dintre statul membru în care își are domiciliul sau reședința obișnuită și cea a României.

Conform prezentei ordonanțe de urgență, ajutorul public judiciar se acordă, independent de starea materială a solicitantului, dacă dreptul la asistență juridică sau dreptul la asistență juridică gratuită este prevăzut de lege specială, ca măsură de protecție, luând în considerare situații speciale, cum ar fi minoritatea, dizabilitățile, un anumit statut și ori o astfel de situație. În acest caz, ajutorul public judiciar se acordă fără a îndeplini criteriile prevăzute la art. 8, dar numai pentru apărarea sau recunoașterea anumitor drepturi sau interese apărute sau legate de situația specială care a justificat recunoașterea, prin lege, a dreptului la asistență judiciară sau la asistență juridică gratuită.

4) Este disponibilă asistența judiciară pentru asociații, persoane juridice, ONG-uri cu sau fără personalitate juridică? În caz afirmativ, cum se solicită asistența judiciară? Există asistență *pro bono*?

Există ajutor public judiciar disponibil pentru asociații, persoane juridice, ONG-uri cu personalitate juridică și fără personalitate juridică. Ajutorul public judiciar pentru asociații, persoane juridice, ONG-uri cu personalitate juridică este asigurată prin Ordonanța de urgență a Guvernului 80/2013 privind taxele judiciare de timbru art. 42. alin. 2:

Instanța acordă persoanelor juridice, la cerere, facilități sub formă de reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor de timbru datorate pentru acțiuni și cereri introduse în instanțe, în următoarele situații:

- Primul scenariu este atunci când valoarea impozitului reprezintă mai mult de 10% din media venitului net din ultimele 3 luni de activitate.
- În al doilea rând, ajutorul public judiciar poate fi acordat dacă plata integrală a impozitului nu este posibilă, deoarece persoana juridică este în curs de lichidare sau dizolvare sau bunurile acesteia sunt, în condițiile legii, indisponibile.
- În mod excepțional, instanța poate acorda persoanelor juridice reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxei de timbru, în alte cazuri în care consideră, în raport cu datele privind situația economico-financiară a persoanei juridice, că plata taxei judiciare de timbru, la suma datorată, ar putea afecta în mod semnificativ activitatea curentă a persoanei juridice.

Reducerea taxei de timbru poate fi acordată separat sau împreună cu programarea sau amânarea plăților.

În unele cazuri, judecătorul ar putea examina cheltuielile ONG-urilor și ar putea decide să nu acorde facilitățile financiare dacă consideră că unele dintre cheltuieli acesteia sunt cheltuieli voluptuarii (sume de bani sau de muncă, investite de proprietarul unui lucru pentru a-și satisface plăcerea personală).

Pentru onorariile experților, legea nu prevede posibilitatea ca persoanele juridice să obțină ajutor public judiciar.

De asemenea, pentru persoanele juridice nu există un serviciu *pro bono* organizat.

5) Sunt disponibile alte mecanisme financiare pentru oferirea de asistență financiară?

Nu sunt disponibile alte mecanisme financiare.

6) Se aplică principiul „partea care pierde procesul plătește”? Cum se aplică acest principiu de către instanțe? Există excepții?

Principiul conform căruia partea care cade în pretenții suportă cheltuielile de judecată, se aplică, conform art. 453 din Codul de procedură civilă. Părțile trebuie să prezinte instanței probele privind cheltuielile cauzate de litigiu până la finalizarea dezbaterilor (facturi, chitanțe fiscale etc.), iar judecătorul va aprecia suma rezonabilă pentru partea care a pierdut cauza să fie plătită, în mod proporțional cu partea din creanțele admise. Nu există criterii care să definească suma rezonabilă. Această problemă este arbitrară în funcție de înțelegerea judecătorului.

În cazul în care pârâțul recunoaște la prima ședință cererea reclamantului, cel care a căzut în pretenții nu va putea fi obligat la plata cheltuielilor de judecată.

Partea care câștigă poate solicita, de asemenea, cheltuielile printr-un proces separat în conformitate cu dispozițiile codului civil coroborate cu art. 453 din Codul de procedură civilă.

7) Poate instanța să prevadă o scutire de cheltuieli de judecată, taxe, taxe pentru depunerea dosarului, impozitarea costurilor etc.? Alte caracteristici naționale legate de acest subiect?

Instanța nu poate acorda scutiri de la costurile prevăzută de lege.

Cu toate acestea, OUG 80/2013 privind taxa judiciară de timbru, prevede anumite excepții de la obligația de a plăti taxa judiciară de timbru pentru: Acțiuni și cereri, inclusiv cele pentru exercitarea căilor de atac ordinare și extraordinare, referitoare la pensii și alte alocații sociale etc, dar singura care s-ar putea aplica în cazurile de mediu este cea prevăzută de art. 29 lit. j, privind acordarea de daune civile pentru presupuse încălcări ale drepturilor prevăzute la art. 2 și 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, dacă o astfel de încălcare poate fi legată de probleme de mediu în sensul practicii CEDO.

1.7.4. Accesul la informații în contextul accesului la justiție – dispoziții referitoare la Directiva 2003/4/CE

1) Unde pot fi găsite normele naționale privind accesul la justiție în probleme de mediu? Există alte forme de diseminare structurată?

Normele naționale privind accesul la justiție în domeniul dreptului mediului nu sunt disponibile într-o secțiune specială de pe o pagină web. Informațiile pot fi găsite numai în legislație.

2) Cum sunt furnizate aceste informații în cursul diferitelor proceduri în materie de mediu? De la cine ar trebui să ceară solicitantul informații?

Informațiile privind accesul la justiție pot fi obținute de la avocați sau ONG-uri specializate. În România în sistemul de justiție nu există proceduri speciale pentru problemele de mediu. Prin urmare, în afară de instanța competentă și termenul legal pentru depunerea acțiunii, mențiuni care pot fi observate la finalul actelor administrative, nu există alte informații care pot fi obținute de pe niciun site web sau de la o administrație publică.

3) Care sunt normele sectoriale [evaluarea impactului asupra mediului, IPPC (prevenirea și controlul integrat al poluării)/DEI (Directiva privind emisiile industriale), referitoare la planuri și programe etc.]?

Nu există o diseminare activă privind accesul la justiție în ceea ce privește planurile și programele etc. În partea finală a actelor de reglementare a mediului sunt prevăzute căile de atac (termenul și autoritatea / instanța competentă).

4) Este obligatorie furnizarea de informații privind accesul la justiție în cadrul deciziei administrative și al hotărârii judecătorești?

Toate deciziile și hotărârile administrative furnizează informații cu privire la regulile necesare care trebuie respectate pentru exercitarea dreptului de acces la justiție în acel caz specific: instanța de justiție competentă, legea aplicabilă și termenul limită.

5) Sunt oferite servicii de traducere și interpretare participanților străini? Care sunt normele aplicabile?

Traducerea și interpretarea sunt prevăzute de art. 150 alin.4 și art. 225 din Codul de procedură civilă:

În ceea ce privește documentele scrise într-o limbă străină (singura limbă oficială este româna): acestea vor fi prezentate în copie certificată (semnată pentru conformitate pe fiecare pagină), însoțită de traducerea legalizată efectuată de un traducător autorizat. Dacă nu există un traducător autorizat pentru limba în care sunt scrise documentele în cauză, traduceri făcute de persoane de încredere care cunosc limba pot fi utilizate, în condițiile legii speciale^[38]. Legea specială nr. 178/1997 stabilește o listă de interpreți și traducători care vor fi utilizați în sistemul judiciar. Doar persoanele autorizate incluse în această listă pot fi numite. Pentru a deveni traducător sau interpret autorizat, o persoană trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute la art. 3 din legea menționată:

- să fie cetățean român, al UE, al SEE sau al Elveției,

- să fie atestat de Ministerul Culturii ca traducător pentru specialitatea științe juridice, din limba română în limba străină pentru care solicită autorizația și din limba străină în limba română
- să fie apt din punct de vedere medical;
- să nu aibă antecedente penale.

În ceea ce privește procedura în fața instanței:

Atunci când una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie audiate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat. Dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau grefierul poate acționa ca traducător. În cazul în care nu poate fi asigurată prezența unui traducător autorizat, prevederile art. 150 alin. (4) se aplică. În cazul în care una dintre persoanele menționate la alin. (1) este mut, surd sau surd-mut sau, din orice alt motiv, nu sunt capabili să se exprime, comunicarea cu acesta se va face în scris și, dacă nu pot citi sau scrie, se va folosi un interpret. Interpretul este plătit de partea care a solicitat interpretul, iar suma de bani poate fi furnizată de cealaltă parte în conformitate cu principiul plății celui care pierde.

1.8. Norme procedurale speciale

1.8.1. Evaluarea impactului asupra mediului (EIM) – dispoziții referitoare la Directiva 2003/35/CE

Norme specifice fiecărei țări privind evaluarea impactului asupra mediului (EIM) în ceea ce privește accesul la justiție

Evaluarea impactului asupra mediului pentru proiectele private sau publice este reglementată de Legea nr. 292/2018.

În ceea ce privește accesul la justiție, această lege (nr. 292/2018, art. 21, alin. (1)) se referă la dispozițiile din dreptul administrativ (Legea nr. 554/2004).

Litigiile privind actele administrative:

- emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele referitoare la impozite și taxe, contribuții, datorii vamale, precum și accesoriile acestora de până la 500.000 lei (102.939 eur) vor fi soluționate de tribunale,
- și cele referitoare la actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele referitoare la impozite și taxe, contribuții, datorii vamale, precum și accesoriile acestora mai mari de 500.000 lei (102.939 eur), vor fi soluționate de instanțe de apel.

Recursul va fi soluționat de către instanța superioară, deci în cazul în care avem o hotărâre pronunțată de către Tribunal, rejudecarea va avea loc la Curtea de Apel iar dacă hotărârea în prima instanță este pronunțată de către Curtea de Apel, recursul va fi soluționat de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

1) Norme privind calitatea procesuală și accesul la justiție referitoare la etapele de încadrare (condiții, termene, public interesat)

Regulile referitoare la accesul la justiție împotriva etapei de încadrare sunt aceleași reguli generale care se aplică la toate actele administrative. Decizia etapei de încadrare este un act administrativ ce poate fi atacat în instanță.

În România *actio popularis* asigură participarea în procedurile judiciare pentru orice persoană.

ONG-urile (art. 20 din OUG 195/2005 privind legea protecției mediului) și orice persoană fizică fără a trebui să dovedească un prejudiciu (Art. 5 din OUG195/2005 privind legea protecției mediului).

Conform procedurii instanțelor administrative, art. 2 lit. a, r și s din [Legea nr. 554/2004](#), ONG-urile sunt considerate „organisme sociale” care pot contesta actele administrative (incluzând actele administrative din domeniul dreptului mediului) bazată pe „interesul public legitim”, dacă protecția mediului este un obiectiv inclus în statutul ONG-urilor.

Interesul public legitim este definit ca interesul privind „ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunității, realizarea jurisdicției autorităților publice”;

Persoana fizică, însă, conform art. 2 lit. a și art. 8 alin. 2, poate invoca interesul public legitim numai ulterior interesului legitim privat.

Aceasta este dispoziția generală, cu toate acestea, art. 5 din OUG 195/2005 derogă de la dispoziția generală, stabilind posibilitatea oricărei persoane de a se adresa, direct sau prin organizații de protecție a mediului, autorităților administrative și / sau judiciare, în materie a problemelor de mediu indiferent dacă a avut loc sau o vătămare.

Interesul legitim privat este definit ca fiind „posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurat”.

2) Norme privind calitatea procesuală în ceea ce privește domeniul de aplicare (condiții, termene, public interesat)

Îndrumarul nu este un act administrativ, astfel nu poate fi atacat în niciun fel de către publicul interesat și afectat.

3) În ce stadiu (stadii) pot fi contestate de către public deciziile administrative privind proiectele de mediu? Există un termen-limită pentru contestarea deciziilor?

Îndrumarul nu poate fi atacat. Nu există acces la justiție împotriva acestuia.

Aprobarea de dezvoltare este un act administrativ separat de acordul de mediu (evaluarea impactului asupra mediului), emisă de administrația publică locală / județeană în funcție de locația și tipul deciziei: autorizație de construcție; acord privind utilizarea terenului în scopuri agricole intensive; acordul șefului structurii teritoriale specializate a autorității publice centrale responsabile cu silvicultura, pentru proiectele de împădurire a terenurilor pe care nu a existat o vegetație forestieră anterioară; actul emis de autoritatea competentă în domeniul silvic conform prevederilor art. 40 din Legea nr. 46/2008 - Codul silvic, republicat, cu modificările și completările ulterioare, pentru atingerea obiectivelor defrișărilor în vederea schimbării destinației terenului).

Decizia etapei de încadrare precum și acordul de mediu pot fi atacate în instanță conform procedurii generale reglementate pentru actele administrative:

Plângerea prealabilă trebuie depusă în 30 de zile de la data la care conținutul deciziei administrative de mediu a fost cunoscut de publicul interesat. Reclamația poate fi depusă și mai târziu de 30 de zile din motive justificate, dar nu mai târziu de 6 luni de la data la care publicul a luat cunoștință de conținutul acesteia (art. 7.3 Legea nr. 554/2004 privind legea procedurală administrativă).

Conform Legii nr. 554/2004, art. 10 conține câteva reguli cu privire la instanța competentă.

Litigiile referitoare la actele administrative:

- emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele referitoare la impozite și taxe, contribuții, datorii vamale, precum și accesoriile acestora de până la 500.000 lei (102.939 eur) vor fi soluționate de tribunale și
- cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele privind impozitele și taxele, contribuțiile, datoriile vamale, precum și accesoriile acestora mai mari de 500.000 lei (102.939 eur), vor fi soluționate de instanțele din recurs.

Recursul unei decizii va fi rejudecat de instanța superioară, deci dacă o decizie este dată de tribunal, va fi rejudecată de către Curtea de apel și, dacă prima decizie este dată de curtea de apel, va fi rejudecată de Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cu toate acestea, Legea privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului nr. 292/2018 prevede în art. 22 că plângerea prealabilă trebuie depusă în 30 de zile de la publicarea deciziei de către autoritate. Acest lucru ar putea duce la o interpretare diferită a momentului în care a început termenul să curgă pentru depunerea plângerii prelabile. Potrivit unor opinii, cele 30 de zile necesare pentru depunerea plângerii prelabile vor începe a curge atunci când autoritatea publică a publicat online decizia finală privind problemele de mediu. În unele cazuri, autoritățile nu publică deciziile finale și, în acest caz, se va aplica articolul 7.3 din Legea 554/2004 - 30 vor fi numărate de la data comunicării efective a deciziei administrative scrise.

O prevedere similară este conținută de Legea nr. 50/1991 privind autorizațiile de construire care reprezintă pentru

toate proiectele incluse în anexa 1, acordul de dezvoltare.

Autoritatea administrativă trebuie să răspundă la reclamația administrativă în 30 de zile.

Pentru actele administrative care au intrat în circuitul civil și au produs efecte juridice (aceasta înseamnă că efectuarea unui act juridic / operațiune a fost făcută pe baza actului administrativ menționat; că a produs unele consecințe juridice), precum și pentru refuzul autorităților administrative să respecte sau să execute anumite drepturi, plângerea administrativă nu este necesară (art. 7 alin. 5 Legea nr. 554/2004).

Acțiunea în instanță trebuie depusă în 6 luni de la:

- data când răspunsul la plângerea prealabilă a fost primit sau de la data de când ar fi trebuit să se primească un răspuns;
- data la care a fost primit refuzul nejustificat de soluționare a cererii
- data la care autoritatea ar fi trebuit să comunice un răspuns la o cerere a publicului cu privire la drepturile lor.

Acțiunea poate fi depusă în instanță mai târziu de 6 luni din motive justificate, dar nu mai târziu de 1 an de când publicul a fost informat cu privire la conținutul actului sau la data la care plângerea a fost înaintată autorității publice.

Toate probele ar trebui menționate în acțiunea inițială depusă la instanță sau cel târziu la prima ședință stabilită de instanță.

4) Autorizația definitivă poate fi atacată? În ce condiții, în cazul unei persoane fizice, al unui ONG, al unui ONG străin?

Autorizația finală poate fi contestată în aceleași condiții prevăzute de Legea nr. 554/2004, prevăzută pentru orice act administrativ.

5) Domeniul de aplicare al controlului judiciar – controlul legalității pe fond/procedurale. Poate instanța să acționeze din oficiu?

Instanțele pot verifica aspectele procedurale ale deciziei Evaluării impactului asupra mediului, precum și legalitatea de fond și exactitatea științifică a declarației de impact asupra mediului, numind experți care ar analiza datele științifice furnizate de beneficiarul proiectului în timpul procedurii evaluării impactului asupra mediului.

Instanțele nu pot iniția revizuirea oricărei decizii administrative din proprie inițiativă.

6) În ce stadiu pot fi contestate deciziile, actele sau omisiunile?

Nu există reguli specifice prevăzute de Legea privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului nr. 292/2018. Se vor aplica regulile generale.

7) Înainte de introducerea unei acțiuni în justiție, există o cerință de epuizare a tuturor căilor de atac administrative înainte de recurgerea la procedurile de atac judiciare?

Conform art. 7 din Legea nr. 554/2004, plângerea prealabilă trebuie depusă la autoritatea administrativă competentă înainte de a acționa în instanță împotriva unui act administrativ, cu excepțiile prevăzute la art. 7 alin. 5 (refuzul de a acorda un drept al reclamantului sau pentru actele administrative care au intrat în circuitul civil și au produs efecte juridice (aceasta înseamnă că efectuarea unui act / operațiune juridică a fost produsă pe baza respectivului act administrativ; că a produs unele consecințe juridice).

8) Pentru a avea calitate procesuală în fața instanțelor naționale este necesară participarea la etapa de consultare publică a procedurii administrative – formularea de observații, participarea la audieri etc., dar nu în sensul cerinței de la punctul 12?

Participarea în procedurile judiciare nu este condiționată de participarea la faza consultării publice.

9) Corect, echitabil – cum se aplică aceste principii în jurisdicția națională?

Nu sunt prevăzute măsuri specifice pentru un proces just și echitabil în Legea nr. 292/2018. Se aplică dispozițiile generale în materie civilă și administrativă:

Conform art. 8 Cod procedură civilă, în materie civilă părților li se garantează exercitarea drepturilor procedurale în mod egal și fără discriminare.

Dreptul egalității în procedura civilă este un drept fundamental, fiind o aplicare a unui drept fundamental din Constituție (art. 16, alin. (1), principiul egalității în fața legii și a autorităților publice și art. 124, alin. (2) care afirmă că justiția este unică, imparțială și egală pentru toată lumea și o garanție pentru un proces echitabil.

Conform art. 7 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, toți oamenii sunt egali în fața legii, fără privilegii și fără discriminare și, conform aceluiași art, alin (2), justiția se face în mod egal pentru toată lumea, fără discriminare de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, opinie, apartenență politică, bogăție, origini sau condiție socială sau orice alte criterii discriminatorii. De asemenea, art 2 din aceeași lege (304/2004) Justiția este executată de judecători în numele legii, este unică, imparțială și egală pentru toți.

Egalitatea părților într-un litigiu civil înseamnă că părțile au dreptul de a fi judecate de aceleași organe ale puterii judiciare după aceleași reguli procesuale, beneficiind de aceleași drepturi procesuale în litigiul specific care este supus judecării, care în esență înseamnă că, în situații identice, părțile nu pot fi tratate diferit.

Existența unor instanțe specializate sau drepturi procesuale specifice diferite în unele chestiuni nu sunt contrare acestui principiu, deoarece acele instanțe specifice soluționează toate litigiile care se încadrează în specializarea instanțelor, elimină orice discriminare, iar regulile procedurale speciale vor fi aplicate oricărei părți care face parte dintr-un litigiu supus regulilor derogatorii respective. Diferența de tratament a părților ar putea deveni discriminatorie numai dacă s-ar face distincție în situații analoage sau comparabile, fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a fost consacrată egalitatea armelor, ceea ce înseamnă tratament egal al părților pe parcursul procedurii în fața unei instanțe, fără ca una dintre acestea să fie favorizată față de cealaltă.

Astfel, actele procedurale pentru care legea impune obligația de comunicare sunt comunicate tuturor părților. Ar fi încălcat principiul egalității armelor, de exemplu, atunci când instanța ar comunica doar unuia dintre părți cererea de chemare în judecată. Același principiu nu ar fi luat în considerare dacă, în probatoriu sau, după caz, în combaterea aceleiași teze, instanța ar aproba probele cu martori numai uneia dintre părți, dar respingând-o părți opozante, deși a propus proba în conformitate cu termenii și alte cerințe stabilite de lege.

Legea nr. 554/2004 art. 13 alin. 2 prevede că dacă reclamantul este un terț (adică publicul afectat și interesat), instanța trebuie să solicite autorității care a emis actul administrativ să prezinte urgent instanței actul administrativ care a fost contestat în instanță, precum și documentația pregătită pentru emiterea actului administrativ și orice alte lucrări (rapoarte, studii etc.) necesare soluționării cauzei.

10) Cum este transpusă noțiunea de „rapid” în legislația națională?

Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului, nu conține dispoziții speciale în legătură cu durata procedurilor judiciare. Există astfel de norme în Codul de procedură civilă, însă acestea sunt norme de recomandare, fără caracter obligatoriu pentru instanțe:

- Ordonanța președințială (prin care se solicită luarea de măsuri urgente pentru protejarea unor drepturi) în materie civilă trebuie judecată de urgență. Decizia trebuie pronunțată după 24 de ore și redactată în termen de 48 de ore de la pronunțarea hotărârii
- În instanța administrativă, măsura suspendării trebuie judecată de urgență. Art. 14 din Legea nr. 554/2004 stabilește o procedură urgentă de punere în executare, derogând de la reglementările procedurale generale din procedura civilă care necesită mai mult timp pentru litigiul să primească termen în instanță.

Codul de procedură civilă oferă alte reglementări, care sunt aplicabile și instanțelor administrative: după finalizarea cercetării judecătorești (nu este prevăzut un termen limită, dar la prima ședință instanța și părțile vor estima termenul limită pentru luarea unei decizii), pronunțarea poate fi întârziată cu până la 15 zile, de mai multe ori[39].

Nu există nicio reglementare cu privire la numărul de amânări ale pronunțării deciziei pe care le poate acorda instanța. Decizia scrisă trebuie comunicată părților în termen de 30 de zile. În cazuri justificate în mod corespunzător, acest termen poate fi prelungit de două ori cu 30 de zile de fiecare dată[40]. Judecătorii pot fi sancționați disciplinar pentru depășirea acestui termen. Cu toate acestea, în practică comunicarea deciziei scrise durează de obicei mai mult de 30 de zile și uneori mai mult de 90 de zile.

11) Este disponibilă o ordonanță președințială? În caz afirmativ, care sunt cerințele de procedură pentru a fi eligibil? Există norme speciale aplicabile acestui sector în afară de dispozițiile de drept intern?

Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului nu conține dispoziții speciale, fiind aplicabilă aceeași procedură descrisă la punctul 1.7.2.

1.8.2. Prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC)/Directiva privind emisiile industriale (DIE) – dispoziții referitoare la Directiva 2003/35/CE

1) Norme specifice fiecărei țări privind Directiva privind emisiile industriale (DIE) în ceea ce privește accesul la justiție

Directiva emisii industriale (IED) a fost transpusă în România prin Legea nr. 278/2013 referitoare la emisiile industriale.

2) În cazul normelor privind calitatea procesuală, în ce stadiu pot fi contestate deciziile (în cazul unui ONG, al unui ONG străin, al unui cetățean)? O decizie finală poate fi contestată?

Aceleași reglementări cuprinse de Legea nr. 554/2004 vor fi aplicabile și în acest domeniu (pentru mai multe detalii vezi punctul 1.4.3)

3) Norme privind calitatea procesuală și accesul la justiție referitoare la etapele de încadrare (condiții, termene, public interesat)

Procedura în această materie (IED) nu are o etapă de încadrare, astfel, nu există reglementări referitoare la această procedură.

4) Norme privind calitatea procesuală în ceea ce privește domeniul de aplicare (condiții, termene, public interesat)

Procedura IED nu cuprinde o etapă de definire a domeniului, astfel nu există reglementări în această materie.

5) În ce stadiu (stadii) pot fi contestate de către public deciziile administrative privind proiectele de mediu? Există un termen-limită pentru contestarea deciziilor?

Decizia care poate fi atacată conform Legii nr. 278/2013 este permisul IED, denumit autorizație de mediu integrată. Fazele de screening (decizia etapei de încadrare) și de scoping (definire a domeniului) nu sunt reglementate. Dispozițiile legii privind plângerile prealabilă și controlul judiciar descrise la capitolul 1.7.1. se aplică și în cazul autorizației de mediu integrate.

Conform art. 24 și 25 din Legea 278/2013, emiterea, actualizarea și revizuirea integrării autorizației de mediu sunt supuse procedurii de participare publică și, de asemenea, procedurii de acces la justiție.

6) Publicul poate ataca autorizația definitivă?

Conform art. 25 din Legea nr. 278/2013 autorizația integrată de mediu poate fi atacată în instanță în conformitate cu normele prevăzute de Legea 554/2004 privind dreptul contenciosului administrativ.

7) Domeniul de aplicare al controlului judiciar – controlul legalității pe fond/procedurale. Poate instanța să acționeze din oficiu? Este posibilă contestarea deciziilor, actelor sau omisiunilor?

Conform art. 25 din Legea nr. 278/2013 și, de asemenea, conform Legii 554/2004 privind contenciosul administrativ, instanța va revizui în esență, precum și etapele procedurale, deciziile, actele sau omisiunile care fac obiectul procedurii de consultare publică. Instanțele nu pot acționa din proprie inițiativă.

8) În ce stadiu pot fi acestea contestate?

Autorizația integrată de mediu poate fi contestată după ce a fost emisă, în conformitate cu prevederile Legii 554/2004 descrise la capitol. 1.7.

9) Înainte de introducerea unei acțiuni în justiție, există o cerință de epuizare a tuturor căilor de atac administrative înainte de recurgerea la procedurile de atac judiciar?

Dispozițiile art.7 din Legea nr. 554/2004, descrise mai sus, se aplică și pentru autorizația de mediu integrată. Plângerea prealabilă este obligatorie în aceeași procedură și cu aceleași excepții, deja descrise.

10) Pentru a avea calitate procesuală în fața instanțelor naționale, este necesară participarea la etapa de consultare publică a procedurii administrative – formularea de observații, participarea la audieri etc.?

Nu există o astfel de condiție cuprinsă în legislație, aceasta însemnând că pentru a avea calitate procesuală activă în fața instanțelor naționale nu este necesar să fi participat în procedura administrativă de consultare a publicului.

11) Corect, echitabil – cum se aplică aceste principii în jurisdicția națională?

Nu există reglementări speciale în acest domeniu cuprinse în Legea nr. 278/2013.

12) Cum este transpusă noțiunea de „rapid” în legislația națională?

Nu există reglementări speciale în acest domeniu cuprinse în Legea nr. 278/2013.

13) Este disponibilă o ordonanță președințială? În caz afirmativ, care sunt cerințele de procedură pentru a fi eligibil? Există norme speciale aplicabile acestui sector în afară de dispozițiile de drept intern?

Sunt aplicabile aceleași dispoziții reglementate de art. 14 și 15 din Legea nr. 554/2004.

14) Informațiile privind accesul la justiție sunt furnizate publicului într-un mod structurat și accesibil?

Conform art. 25 alin. 3 din Legea 278/2013, autorizația integrată de mediu trebuie să menționeze căile de atac administrative și judiciare prevăzute de lege.

1.8.3. Răspunderea pentru mediul înconjurător

Norme juridice specifice fiecărei țări referitoare la punerea în aplicare a articolelor 12 și 13 din Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător

În România, Directiva privind răspunderea de mediu (ELD) este transpusă prin OUG nr. 68/2007 aprobată prin Legea nr. 19/2008, modificată ulterior de mai multe ori: OUG nr. 15/2009; OUG. 64/2011; Legea nr. 249/2013; Legea nr. 187/2012; Legea nr. 165/2016.

1) Care sunt cerințele care trebuie îndeplinite pentru ca persoanele fizice sau juridice (inclusiv ONG-uri pentru protecția mediului) să inițieze o procedură de revizuire la o instanță sau la un alt organism independent și imparțial a unei decizii a unei autorități competente privind repararea daunelor aduse mediului, în conformitate cu articolul 13 alineatul (1) din Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător (DRM)?

OUG nr. 68/2007 nu prevede reguli sau proceduri speciale privind accesul la justiție. Se aplică aceleași proceduri prevăzute de Legea nr. 554/2004. Regulile de participare în procedurile judiciare de mediu sunt reglementate de art. 5 și 20 din EGO 195/2005.

Conform procedurii contenciosului administrativ, art. 2 lit. a, r și s din [Legea nr. 554/2004](#), ONG-urile sunt considerate „organisme sociale” care pot contesta actele administrative (care include actele administrative de mediu) bazată pe „interesul public legitim”, dacă protecția mediului este un obiectiv inclus în statutul ONG-urilor.

Interesul public legitim este definit ca interesul privind „ordinea de drept și democrația constituțională, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacerea nevoilor comunității, realizarea jurisdicției autorităților publice”.

Individul, însă, conform art. 2 lit. a și art. 8 alin. 2, poate invoca interesul public legitim numai ulterior interesului legitim privat.

Aceasta este dispoziția generală, cu toate acestea, art 5 din EGO 195/2005 derogă de la dispoziția generală, stabilind posibilitatea oricărei persoane de a se adresa, direct sau prin organizații de protecție a mediului, autorităților administrative și / sau judiciare, în materia problemelor de mediu indiferent dacă a avut loc sau nu o vătămare. Art. 20 din OUG 195/2005 reglementează regulile de participare în procedurile judiciare a ONG-urilor de mediu în materie de mediu.

2) Care sunt termenele pentru introducerea căilor de atac?

OUG 68/2007 nu stabilește termene speciale pentru contestație. Sunt aplicabile termenele prevăzute de Legea 554/2004 (15 zile de la data comunicării[41]).

3) Există cerințe privind observațiile care însoțesc cererea de acțiune în conformitate cu articolul 12 alineatul (2) din Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător (DRM) și, în caz afirmativ, care sunt acestea?

Conform art. 21 din OUG 68/2007, acțiunea este însoțită de informațiile și datele relevante care susțin observațiile prezentate.

4) Există cerințe specifice privind „plauzibilitatea” pentru a demonstra că s-au produs daune mediului și, în caz afirmativ, care sunt acestea?

Conform art. 22 alin 1 din OUG 68/2007, acțiunea trebuie să demonstreze, într-un mod plauzibil, că există daune aduse mediului. Nu există alte clarificări cu privire la această problemă.

5) Este necesar un anumit mod și/sau trebuie stabilite termene în ceea ce privește notificarea deciziei de către autoritatea competentă persoanelor fizice sau juridice îndreptățite (inclusiv ONG-urile pentru protecția mediului)? În caz afirmativ, care sunt acestea?

În 5 zile de la primirea cererii de chemare în judecată, autoritatea competentă, în cazul în care cererea de acțiune furnizează informații plauzibile că există daune mediului, va solicita în scris operatorului o opinie cu privire la acuzațiile publicului. Operatorul trebuie să răspundă în 5 zile.

Art. 23 din OUG 68/2007 prevede un termen de 15 zile pentru ca autoritatea competentă să răspundă la cererea de acțiune trimisă de public, inclusiv de ONG-uri. Cele 15 zile sunt numărate de la data în care autoritatea competentă a depus cererea către operator.

6) Aplică statul membru o prelungire a dreptului de a solicita luarea de măsuri de către o autoritate competentă împotriva daunelor aduse mediului în cazul unei amenințări iminente privind provocarea unor astfel de daune?

În cazul unei amenințări iminente la adresa mediului, conform art. 11 și 12 din OUG nr. 68/2007, autoritatea competentă poate cere operatorului să furnizeze toate informațiile necesare, să ia măsuri preventive; să dea instrucțiuni în acest sens. Autoritatea competentă poate lua măsurile preventive necesare în cazul în care operatorul nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la art. 10 (de a informa și de a lua măsurile preventive necesare) dacă operatorul nu a putut fi identificat sau dacă operatorul nu este obligat să suporte costurile conform Ordonanței de urgență.

Publicului sau ONG-urilor care au depus cereri sau observații cu privire la daunele iminente aduse mediului, li se va răspunde numai după ce au fost luate măsurile necesare conform ordonanței.

7) Care sunt autoritățile competente desemnate de statul membru?

Autoritățile competente sunt agențiile județene de protecție a mediului. Agenția Națională pentru Protecția Mediului este, de asemenea, consultată pentru stabilirea măsurilor reparatorii necesare și, de asemenea, pentru evaluarea caracterului semnificativ al prejudiciului.

Autoritatea competentă pentru identificarea pagubelor de mediu, o amenințare iminentă cu astfel de daune, precum și pentru identificarea operatorului responsabil este Garda Națională de Mediu, prin comisariatele județene.

8) Statul membru solicită epuizarea tuturor căilor de atac administrative înainte de recurgerea la procedurile de atac judiciar?

Art. 25 din Ordonanța de urgență a Guvernului 68/2007 nu prevede o reglementare specială în acest sens, făcând trimitere la Legea 554/2004 privind dreptul procesual administrativ. Prin urmare, se aplică articolul 7 din această lege:

Împotriva refuzului autorității de a lua măsuri sau, dacă nu se primește niciun răspuns în 30 de zile, reclamația administrativă nu este obligatorie.

Împotriva unei decizii emise de autoritate, plângerea prealabilă este obligatorie dacă decizia nu a intrat în circuitul civil și nu și-a produs efectele (intrarea în circuitul civil înseamnă că efectuarea unui act juridic / operațiune a fost făcută pe baza respectivului act administrativ; că a avut unele consecințe juridice).

1.8.4. Norme procedurale transfrontaliere în cauzele în materie de mediu

1) Există norme privind implicarea altor țări? În ce stadiu al procedurii există posibilitatea de a contesta deciziile în materie de mediu?

Regulile privind accesul la justiție sunt prevăzute pentru orice persoană fizică sau ONG, indiferent de reședința sau cetățenia acestora.

2) Noțiunea de public interesat?

Noțiunea de public interesat cuprinde orice persoană fizică sau ONG. Dreptul la un mediu sănătos și echilibrat este un drept fundamental în conformitate cu Constituția României art. 35. Prin urmare, orice persoană sau ONG de mediu are dreptul să utilizeze dreptul de acces la justiție pentru protecția mediului. Definiția „publicului” este prevăzută de articolul 2 punctul 56 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului: una sau mai multe persoane fizice sau juridice și, în concordanță cu legislația ori cu practica națională, asociațiile, organizațiile sau grupurile acestora.

3) ONG-urile din țara afectată au calitate procesuală? Când și la ce instanță ar trebui să își prezinte căile de atac? Pentru ce tip de asistență procedurală sunt eligibile (asistență judiciară, cerere pentru emiterea unei ordonanțe președințiale, măsuri provizorii, asistență pro bono)?

Aceleași reglementări descrise în capitolul 1.7. pentru ONG-urile naționale sunt valabile și pentru ONG-urile din alte țări.

ONG-urile din alte țări au posibilitatea de participare în procedurile judiciare la fel ca și ONG-urile naționale. Instanța este aceeași ca și când ONG-ul ar fi național (competența instanțelor a fost detaliată în mare parte în capitolul 1.2.2, 1.2.3).

O decizie importantă în această chestiune a fost dată de către Înalta Curte de Casație și Justiție, decizia nr. 8/2020. Această instanță a stabilit că în interpretarea și aplicarea unitară a dispozițiilor art. 1 alin. (1), art. 2 alin. (1) lit. a), r) și s) și art. 8 alin. (11) și (12) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004 că, pentru a exercita controlul legalității asupra actelor administrative la cererea asociațiilor, în calitate de organisme sociale interesate, invocarea interesului public legitim trebuie să fie subsidiară invocării unui interes privat legitim, acesta din urmă rezultând din legătura directă între actul administrativ supus legalității în mod direct și scopurile asociației, conform statutului.

Această decizie oferă posibilitatea ca fiecare ONG care are un scop (stabilit în statutul său) în același domeniu cu actul administrativ menționat să conteste actul administrativ. (în cazul nostru, protecția mediului).

Decizia administrativă de mediu poate fi contestată de ONG-urile de mediu (art. 20 din Ordonanța guvernamentală de urgență 195/2005 privind legea protecției mediului).

Conform procedurii contenciosului administrativ, art. 2 lit. a, r și s din [Legea nr. 554/2004](#), ONG-urile sunt considerate „organisme sociale” care pot contesta actele administrative (care include actele administrative de mediu) bazat pe „interesul public legitim”, dacă protecția mediului este un obiectiv inclus în statutul ONG-urilor.

Plângerea administrativă trebuie depusă în 30 de zile de când conținutul deciziei administrative de mediu a fost cunoscut de publicul interesat. Plângerea poate fi depusă și mai târziu de 30 de zile din motive justificate, dar nu mai târziu de 6 luni de la data la care publicul a luat cunoștință de conținutul acesteia (art. 7.3 Legea nr. 554/2004 privind legea procedurală administrativă).

După cum s-a menționat mai sus, asistența *pro bono* nu este reglementată în mod expres de lege, dar poate fi obținută dacă un avocat sau o firmă de avocatură este de acord cu aceasta. De asemenea, asistența juridică este oferită în aceleași condiții ca și pentru ONG-urile naționale.

4) Persoanele fizice din țara afectată au calitate procesuală? Pentru ce tip de asistență procedurală sunt eligibile (asistență judiciară, cerere pentru emiterea unei ordonanțe președințiale, măsuri provizorii, asistență *pro bono*)?

Se aplică aceleași reglementări descrise în capitolul 1.7 pentru persoane fizice.

În materie de mediu, orice persoană poate participa la procedurile judiciare fără să dovedească un prejudiciu (art. 5 din OUG nr. 195/2005 privind legea protecției mediului). Regulile sunt aceleași cu cele descrise anterior. Ajutorul public judiciar poate fi acordat dacă persoana are venituri mici[42] se poate obține asistență *pro bono*.

5) În ce stadiu al procedurii sunt furnizate informațiile publicului interesat (inclusiv părților menționate mai sus)?

Publicul interesat din alte țări este informat în conformitate cu Convenția ESPOO care a fost ratificată de România prin Legea nr. 22/2001 și, de asemenea, în conformitate cu legislația națională.

Art. 26 din Legea nr. 278/2013[43] prevede că publicul din țările vecine trebuie să fie informat în același timp cu publicul național. Aceeași regulă este stabilită și de art. 17 alin. 1 din Legea 292/2018[44]. Cu toate acestea, procedura de comunicare a informațiilor se face cu autoritățile competente din statul vecin și nu direct către publicul afectat.

Art. 35 din OUG nr. 68/2007[45] prevede că autoritatea națională competentă va informa autoritatea competentă de mediu corespondentă. Dacă prejudiciul a fost deja produs, autoritatea națională de mediu competentă va informa în 24 de ore autoritatea competentă din țara vecină. Nu există prevederi referitoare la obligația de a informa direct publicul din țările vecine care ar putea fi afectate.

6) Care sunt termenele pentru implicarea publicului, inclusiv accesul la justiție?

Termenele sunt similare cu cele stabilite pentru publicul național.

7) Cum sunt furnizate părților informații privind accesul la justiție?

Informațiile privind accesul la justiție sunt menționate la sfârșitul actului administrativ, unde sunt menționate informații cu privire la intervalul de timp, dispozițiile legale aplicabile și instanța competentă.

8) Sunt oferite servicii de traducere și interpretare participanților străini? Care sunt normele aplicabile?

Nu există reguli speciale în acest sens. Se aplică dispozițiile generale descrise în capitolele 1.4.4 și 1.7.4.5.

9) Alte norme relevante?

Nu au fost identificate alte reguli relevante.

[1] Directiva EIA 85/337 / CEE transpusă în România prin HG 445/2009.

[2] Pentru o mai bună înțelegere a acestei situații putem da exemplul în care un operator de telefonie, după expirarea contractului, a refuzat să ridice echipamentul instalat pe acoperișul unei clădiri. Aceasta a fost în mod clar o problemă de mediu, din cauza radiației emise de antene. În acest caz, competența era cea din dreptul civil.

[3] Dacă executarea infracțiunii a fost oprită sau pentru că execuția a fost prost gândită și rezultatul infracțiunii nu s-a produs, autorul infracțiunii este în continuare responsabil și va fi supus unei anchete. Pedepsa în acest caz va fi redusă la jumătate, deci dacă pentru o infracțiune închisoarea este de 2 ani până la 4 ani, în cazul unei tentative

de infracțiune pedeapsa va fi închisoarea de la 1 an la 2 ani.

[4] Art. 106 și următoarele

[5] Art. 52

[6] Art. 2-8

[7] Codul de procedură civilă, art. 254, paragraf (5)

[8] Articolul 7, Legea nr. 554/2004

[9] „În cazul refuzului nejustificat de soluționare a unei cereri cu privire la un drept sau un interes legitim sau, după caz, nesoluționarea solicitantului în termenul legal”

[10] „Când legalitatea unui act administrativ individual, indiferent de data emiterii acestuia, este invocată ca excepție din oficiu sau la cererea unei părți într-un proces în fața instanței”

[11] Legea nr. 178/1997 privind autorizarea și plata interpreților, Ordonanța Guvernului 51/2008 privind asistența judiciară în materie civilă

[12] Codul de procedură civilă, art. 265 și următoarele

[13] Codul de procedură civilă, art. 269 și următoarele

[14] Codul de procedură civilă, art. 272 și următoarele

[15] Codul de procedură civilă, art. 282 și următoarele

[16] Codul de procedură civilă, art. 309 și următoarele

[17] Codul de procedură civilă, art. 327 și următoarele

[18] Codul de procedură civilă, art. 330 și următoarele

[19] Codul de procedură civilă, art. 341 și următoarele

[20] Codul de procedură civilă, art. 345 și următoarele

[21] Codul de procedură civilă, art. 348 și următoarele

[22] Codul de procedură civilă, art. 254, paragraf 5

[23] Codul de procedură civilă, art. 254, paragraf 2

[24] Codul de procedură civilă, art. 330, paragraf 1

[25] Codul de procedură civilă, art. 330, paragraf 2

[26] Codul de procedură civilă, art. 339, paragraf 1

[27] Codul de procedură civilă, art. 339, paragraf 2

[28] Art. 90 din Codul de procedură penală: „când suspectul sau inculpatul este minor, internat într-un centru de detenție ori într-un centru educativ, când este reținut sau arestat, chiar în altă cauză, când față de acesta a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale, chiar în altă cauză, precum și în alte cazuri prevăzute de lege; în cazul în care organul judiciar apreciază că suspectul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea; în cursul judecății în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani”.

[29] Articolul 93, paragraf 4 și 5 din Codul de procedură penală „(4)Asistența juridică este obligatorie când persoana vătămată sau partea civilă este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de

exercițiu restrânsă.; (5) Când organul judiciar apreciază că din anumite motive persoana vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu și-ar putea face singură apărarea, dispune luarea măsurilor pentru desemnarea unui avocat din oficiu.”

[30] Legea nr. 51/1995, art. 10, paragraf 1

[31] „În cazul refuzului nejustificat de a soluționa o cerere cu privire la un drept sau un interes legitim sau, după caz, la lipsa de răspuns la solicitare în termenul legal”

[32] „Când legalitatea unui act administrativ individual, care nu ține cont de data emiterii este invocată ca excepție din oficiu sau la cererea unei părți într-un proces în fața instanței”

[33] HG, nr. 1005/2013, art. 13, alin. 2, pct. A, litera d, referitor la organizarea și funcționarea Gărzii Naționale de Mediu

[34] OUG nr. 195/2005, art. 17, paragraf 3, referitor la protecția mediului

[35] Evaluarea impactului asupra mediului, evaluarea strategică de mediu

[36] Legea nr. 554/2004, procedura de judecată în instanțele administrative, art. 14

[37] Legea nr. 554/2004, procedura de judecată în instanțele administrative, art. 15

[38] Legea nr. 178/1997, referitoare la licențierea și plata interpreților, OG 51/2008 referitoare la ajutorul public judiciar în materie civilă

[39] Art. 396 Cod procedură civilă

[40] Art. 426, paragraf 5, Cod procedură civilă

[41] Articolul 20, Legea nr. 554/2004)

[42] Capitolul 1.7.3.3

[43] Referitoare la emisiile industriale

[44] Această Lege reglementează impactul unor proiecte publice și private asupra mediului

[45] În ceea ce privește răspunderea de mediu cu prevederi referitoare la prevenirea și remedierea daunelor aduse mediului

■ Ultima actualizare: 14/08/2025

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.